

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Kouzelný dům

Antonín Mareš

Adéla Irma Miencilová

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Ivo Fencel: **Jak jsem chodil do kina, na venkově i v Praze...** (4)

Michal Kliment: **Extase československého filmu: Kouzelný dům (1939)** (12)

Před Strží

Antonín Mareš: **Úvod** (16)

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce: Organizované dary dělníků** (18)

Adéla Irma Miencilová: **Duality** (20)

Šofarův **vývar** (28)

Strž DA

Film: Jaroslav Balvín ml.: **Vachkův Záviš na DVD** (32) /

Literatura: Lucie Nováková: **Krajky na léto?** (34) /

Martin Groman: **Knižní skicář 2** (35) / Petr Andreas:

Mezi pozorovatelem a voyeurom (39) /

Divadlo: Nikola Richtrová: **Velký inkvizitor** (41) /

Komiks: Jaroslav Balvín: **Pátá komiksová variace na téma epilepsie** (42)

Za Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Krása našeho domova** (44)

Kateřina Komorádová: **Mediální pověstník na srpen** (48)

Cannyho komiks (51)

Podobrazník Honzy Hanzla

Četba s poznámkami (52)

Příloha

Milan Janáček: **Obrazy, grafiky, ilustrace (připravil Otto Hejnic)** (53)

Na titulní stránce: Irma Miencilová, „Duality 3“, 2004, (k článku na str. 20)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 8, ročník 8. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstava internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

SYSTEM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám naepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

báSeň
měSíce**Antonín Mareš****Co kdyby,**

co kdyby byly opravdu

v řiti ryby,

já jednou potkal Vrchlického,

a optal se:

Jak se má paní Vrchlicková?

Jsem básník, pokud nemám umazané

ruce od slunce?

Nebo musím políbit láhev vína

po klekání?

To twistem šavle

useknout hrdlo jí raději

s chutí!

A ruce utřít třeba do onuce,

ať se nám to rýmuje!

Přikázali drsní atamani

Mareš, Bareš, Sareš a Kareš,

jak ve frontě na schody,

do špičky kostela stáli,

a ten nejstarší kozák pravil:

Tak se tady mačkáme,

a pak se zase rozmačkáme.

Naši milí,

na srpen jsme pro vás nachystali nejenom tradiční sondu do historie tvorby filmů (kterou zajišťuje Michal Kliment v mé oblíbené Extasi československého filmu), ale i pohled do historie filmové recepce, a to přímo osobní. Ivo Fencel v prvním článku čísla vzpomíná, jak a na co se chodilo do kina v 70. a 80. letech. Tohle čtení ve vás určitě vynese na světlo nečekané vzpomínky.

Kromě toho pro vás máme zase nějakou tu poezii, nějakou tu publicistiku a nějaké ty obrázky. Co byste taky chtěli jiného od časopisu, že jo. Tak si pěkně počtete a pak jděte třeba do kina, abyste nám o tom za dvacet let mohli napsat článek.

Štefan Švec

O
čem
se
(ne)
mluví

1. Kino sedmdesátých let

Prakticky se dá říct, že multikina dnes už nahradila malé (ale i velké) biografie. V každém větším městě nakonec „zbude“ jedno multikino a jednou možná skončí i to. Ale jak tomu bylo ještě před třiceti lety a třeba na maloměstě?

Kino ve Starém Plzenci se nacházelo na rohu náměstí. Promítalo se vždycky v pátek a v sobotu, nejprve od pěti, potom od osmi. Místní malíř vytvořil každý týden zvací plakát ke konkrétnímu filmu a ten byl na náměstí vyvěšen. Šlo prakticky o umělecká díla.

Na promítání jsem se vždycky strašně těšil i kvůli atmosféře před ním. Na ocelovém zábradlí u kina vždycky seděli mnozí spolužáci, jiní lítali okolo. Povíдалo se. Šero houst-

Jak jsem chodil do kina, na venkově i v Praze... neboli

Některé filmy 70. a 80. let

lo, přicházeli další a zlobili jsme. Dospělí nás okřikovali. Konečně otevřeli kino a začali jsme si kupovat lístky. Za pakatel. Pokud byl film nepřístupný, měli jsme samozřejmě smůlu.

A na co jsme tenkrát chodili? A co na nás dělalo dojem?

Rovnou musím napsat, že mnozí chodili na všechno. Vždyť co tehdy dávali v černobílé televizi? Mnoho toho nebylo a „žádný ze všech dvou programů nám nebyl dost dobrý“, abych citoval ze známého pořadu pánů Šimka a Grossmanna. Video ještě neexistovalo a filmy tedy nešlo ani sbírat ani opakovaně zhlížet. A nějaká DVD, počítače anebo stahování filmů z internetu? Tak to už byla jednoznačně regulérní science fiction.

Sám jsem si filmy vybíral, ale i tak jsem často kvůli kamarádům „prostě šel“ a protrpěl pak hodinu a půl neskutečné hrůzy. Tedy nikdy. Proč bych ale tady ty filmy urážel, to si raději vzpomenu častěji na to, co nás jako kluky nadchlo.

Tak třeba komedie Velký šéf (hrají zde, jak víte, hlavně Belmondo, Bourvil a David Niven). Anebo Báječní muži na létajících strojích, komedie o raných rocích letectví. Či stará verze Cesty kolem světa za osmdesát dní (opět David Niven). Také film Grand Prix i další snímek tohoto typu: Le Mans (hrál Steve McQueen). Dnes už mladí ani vzdáleně nepochopí, co to pro nás v temnu kinosálu znamenalo, když režisér poprvé umístil kameru do kokpitu závodního vozu. Byla to naprostá závrať!

Trochu jinou závrať zase působily letmé doteky zakázaného Západu. Byl-li film americký, šlo se na něj skoro už automaticky. A stačilo, že tam jezdila „dlouhá“ a jiná auta, limuzíny, a oči vám přecházely. Mimo jiné si vybavuji, jak na mě tehdy zapůsobil Spielbergův snímek *Duel* (tj. dlouhá honička nákladního a osobního vozu). Ještě jsme přitom netušili, jakou má jeho režisér před sebou kariéru.

Jen týden předtím – 11. května 1979 – dávali ve Starém Plzenci obdobný snímek *Draví ptáci*, který jsem bohužel od té doby neviděl. Zde se zase celou dobu pronásledují dva vrtulníky. Dnes, kdy na taková „témata“ běží týdně v televizi celé seriály, už samozřejmě mladé diváky nic podobného nevzrušuje. My byli nadšeni.

Nemuselo ovšem jít vždycky o Ameriku. I české komedie byly dobré. 1. března 1975 jsem třeba vůbec poprvé uslyšel melodii Karla Svobody ve filmu *Noc na Karlštejně*. Kráčel jsem po tom odpoledním představení očarovane domů a doslova donutil rodiče, aby na to šli večer se mnou a se sestrou znova.

O týden později jsem poprvé zhlédl i Svěrákovu a Smoljakovu komedii *Jáchyme, hoď ho do stroje* a 5. dubna 1975 šel pro změnu na sovětskou verneovku *Zlomená podkova*. Byl to jeden z nejhorších filmů, jaká jsem kdy viděl. Oproti tomu politicky angažovanou komedii *Muž z Londýna* jsme 17. května 1975 s kamarády „skousli“, v titulní roli totiž vystupuje Jiří Sovák, i když jako britský špion. A sice ho v Československu nezavrou, ale alespoň mu dá pěknou nakládačku Jiří Krampol. Ale Sovák tím spíš působí sympaticky.

A další věcí bylo, co s námi zamlada dělaly kreslené filmy. Třeba *Snoopy*, vrať se! *Lady a Tramp*... Kniha džunglí od Disneyho. Anebo bezkonkurenční *Měďa Běďa*.

Tahle hudební komedie s českými verzemi písniček (například „My jedem do Saint Louis“) zůstává pro mě zcela nezapomenutelnou a zhlédnout takový film jako

by tenkrát trvalo celé století, natolik jme se do dějů dokázali vžívat, natolik nás osudy hrdinů pohltily.

A přišel také *Fantomas*, samozřejmě, na kterého se chodilo kolem dokola, a musím říci, že se mi přece jen líbily i mnohé ruské filmy, například komedie *Neuvěřitelná dobrodružství Italů v Rusku*. I další české komedie, třeba *Drahé tety a já s Jiřím Hrtanem* anebo *Šest medvědů s Cibulkou*. A zaujala nás i francouzská parodie se skupinou *Les Charlots Čtyři sluhové a čtyři mušketýři*. Čtyři hrdinové tohoto a dalších filmů se vcelku únosně pokusili zopakovat úspěch snímků s kapelou *Beatles*...

Koncem roku 1977 mi bylo třináct a půl – a nadchl mě japonský snímek *Odsouzená střela*: o vlaku, který se nemohl zastavit, protože jinak by explodoval. Až daleko později, jak víme, toto téma vytěžili Američané pro onen „film s autobusem“, kterým se proslavila Sandra Bullocková. A takhle bych mohl pokračovat ještě dlouho. Filmy jsme zkrátka jaksi vnímali daleko intenzivněji, a to i díky sounáležitosti diváků v biografu, kteří se navíc často znali, díky společným výbuchům smíchu i bez přestání pronášeným komentářům našich starších skorovrstevníků, občas ovšem poněkud přisprostým. Kde jsou ty časy!

2. Kino přelomu 70. a 80. let

1.

Dnes už je to pro děti neuvěřitelné, ale k povinnosti žáků tehdejších let náleželo i zhlížení takzvaně angažovaných filmů. Tak kupříkladu v létě 1978 jsem se o své vůli účastnil poutavého putovního tábora po Slovensku, který však byl korunován návštěvou biografu v Banské Bystrici, kde se právě promítal mládeži nepřístupný(!) snímek *Tichý Američan* v Praze. Co se to stalo?

A přišel také *Fantomas*, samozřejmě, na kterého se chodilo kolem dokola, a musím říci, že se mi přece jen líbily i mnohé ruské filmy, například komedie *Neuvěřitelná dobrodružství Italů v Rusku*. I další české komedie, třeba *Drahé tety a já s Jiřím Hrtanem* anebo *Šest medvědů s Cibulkou*. A zaujala nás i francouzská parodie se skupinou *Les Charlots Čtyři sluhové a čtyři mušketýři*. Čtyři hrdinové tohoto a dalších filmů se vcelku únosně pokusili zopakovat úspěch snímků s kapelou *Beatles*...

Bohužel,
mé generaci
musel stačit
francouzský
Zorro (1975)
s Alainem
Delonem a je
přímo
k neuvěření,
nakolik mě roku
1979 zaujal,
protože když
jsem ho shlédl po
letech, upřímně
jsem se zhrozil.
Vysvětluji si tu
záhadu jedině
tím, že jsem se
zkrátka až do
roku 1979 s takto
strukturovanou
zápletkou (o muži
dvou tvářích)
nesetkal.

V tomto případě zkrátka dostala angažovanost (ten Američan byl samosebou záludným špiónem) přednost i před zakázaným pohledu na erotiku. Ale co, už nám bylo čtrnáct...

Jen o týden později jsem si spravil chuť v dnes už zaniklém plzeňském kinosále Čas díky americkému filmu Harold Lloyd, sestavenému z části němé komedie V nesnáších a ze známého snímku O patro výš.

Filmem téhož druhu bylo i To nejlepší z Laurela a Hardyho (říjen 78, viděl jsem s otcem), ale školní povinností se stal film Vítězný lid (listopad 78), což je dobová rekonstrukce únorového puče 1948.

A co tehdejší české komedie?

Samozřejmě nás zasáhla Brdečková parodie na sešitové nickcarterovky Adéla ještě nevečeřela a někoho i Jen ho nechte, ať se bojí s Miloslavem Šimkem a Luděk Sobotou, kteří tehdy tvořili úspěšnou dvojici. Kapitola zcela pro sebe však byl katastrofický sci-fi horor Gappa, který k nám dodalo Japonsko. Ještě teď se usmívám! Viděl jsem ho hned několikrát a dnes už působí naprosto směšně. Až příliš je patrné, že se v maskách obřích oblud pohybují lidé, ale tehdy nás ta triková slátanina opravdu fascinovala a už dlouho předem jsem znal některé její scény z vyprávění svého vykuleného kamaráda Edy Babky.

2.

Vlastností kinematografie bývá také to, že neustále recykluje už provařená a jednou osvědčená témata. K takovým náleží i Zorro.

Původní braková povídka, podle které je příběh natáčen, se jmenuje Kletba Capistrana (1919) a poprvé vyšla v populárním americkém magazínu All-Story Weekly. Autorem byl policista jménem Johnston McCulley (1883-1958) a už roku 1920 vznikl i film Zorovo znamení s Douglasem Fairbanksem. A od té doby? Lavina se nezastavila - máme adaptací různých pokračování na desítky.

Bohužel, mé generaci musel stačit francouzský Zorro (1975) s Alainem Delonem

a je přímo k neuvěření, nakolik mě roku 1979 zaujal, protože když jsem ho shlédl po letech, upřímně jsem se zhrozil. Vysvětluji si tu záhadu jedině tím, že jsem se zkrátka až do roku 1979 s takto strukturovanou zápletkou (o muži dvou tvářích) nesetkal.

Svébytnou kapitolkou tehdejších kin ale byly ale i italské komedie s Budem Spencem a Terencem Hillem (Malý unavený Joe, Dva výtečníci) anebo francouzské s rozčepýřeným Pierrem Richardem (Hořčice mi stoupá do nosu). A Francie dodávala i další a další snímky s Jeanem-Paulem Belmondem, a to včetně drsných kriminálek (Strach nad městem). Jeden čas jsem měl rád i židovského komika Gene Wildera (poprvé se u nás objevil v komedii o vlaku Stříbrný blesk) a z jiných amerických děl těch časů si zde vybavuji například Spielbergova Blízká setkání třetího druhu.

3.

Zcela nedostatkovou kategorií zábavy zůstal horor.

Snímek Ostrov doktora Moreaua, který je adaptací klasického románu H. G. Wellse, proto mezi ostatní produkcí doslova trčel. Ne, neznal jsem předtím předlohu, takže na mě udělal dojem (viděl jsem ho s matkou), nicméně jedná se opravdu o nevalný film. Přesto je lepší než nedávnější adaptace s Marlonem Brandem. O něco kvalitnější horor byl anglický Detek medúzy a také - naštěstí - fungovaly filmové kluby. V jednom z nich jsem tak mohl 12. listopadu 1981 zhlédnout i vynikající britský snímek Přízraky noci a 4. února 1982 komedii Noc v opeře s bratry Marxovými.

Další zajímavou kategorií byly snímky o kaskadérech, které se řadí do velké množiny filmů o filmu. Viděl jsem asi tři díla tohoto typu: Povolání: kaskadér, V roli kaskadéra... a Hooper. Jako mladíka mne to bavilo, dnes už tolik ne.

Na střední škole se také několikrát stalo, že jsme se jako třída „vzbouřili“ a šli si na „svůj“ film sami. A tak jsme sice povin-

3. Do třetice dávne kino.

Osmdesátá léta

ně zhlédli Černé slunce Otakara Vávry (červen 1981, jde o novou verzi Krakatitu), ale hned začátkem následujícího školního roku jsme se hodně nasmáli i na francouzské komedii Stepující stonožka. Čemu, to už opravdu nevím. Film vybrala má spolužačka Ivana hlavně pod vlivem názvu a dnes už opravdu nikdo mladý nechápe, jak málo toho bylo v televizi a biografech...

S rodiči jsem byl také na Postřižínách Jiřího Menzela, který si nedlouho potom zahrál i v Upírovi z Feratu Juraje Herze. Kladem tohoto českého hororu (veliké výjimky z pravidla) zůstává i to, že děj lze vysvětlit jak nadpřirozeně, tak i přirozeným způsobem. Je to i výtečná ilustrace toho, že se skutečný umělec (zde je jím režisér) vždycky nejlépe pozná v omezení. Tady daném dobou a režimem...

Ale dál. Kina také občas uváděla televizní filmy a jedním z těch dobrých bylo i drama Griffin a Phoenixová s Peterem Falkem. Co se týče detektivek, už tehdy se držela v kurzu Agatha Christie a její Smrt na Nilu se mi líbila stejně jako britské snímky Vražda na úrovni (jeden z mnoha filmů o Jacku Rozparovači) a Smrt podle poslední vůle (zdařilá parodie).

Abych ale nepůsobil dojmem úplného ignoranta, musím vážně doplnit, že mě zaujal třeba i sovětský snímek Bojovali za vlast, který jsem opět navštívil povinně a v rámci výuky.

A co ještě? Stále s námi šli samozřejmě i Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák, v tom čase zrovna prostřednictvím filmů Trhák a Vrchní, prchni, a často se od té doby pokouším vymyslet, jak by asi vypadalo pokračování příběhu falešného vrchního. Teď kdyby chtěl někdy někdo natočit druhý díl. A zda by šlo to pokračování zasadit i do porevoluční doby.

Jenže na žádný kloudný scénář jsem nepřišel. Přesto vůbec nepochybuji, že na Vrchní, prchni II taky jednou dojde. Bohužel? Bohudík?

Uvidíme.

Roku 1982 mi bylo osmnáct. Na chmelu v Žatci jsem navštívil letní kino ve společnosti budoucích spolužáků ČVUT. Dávali film V zajetí rytmu.

Když jsem tento snímek o začátcích rokenrolu zhlédl daleko později v televizi, už mě zklamal, ale tenkrát... absolutní nadšení.

Zvláštní je na tom jedna věc. Vnímání času. Od prosazování rokenrolu nás tehdy dělilo třicet let, a přece mi to připadalo jako historický film o „pravěku“. Hudba okolo už byla přece tak jiná! A vlastně se mi zdálo i divné, že někdo jako Jerry Lee Lewis ještě žije, a připadalo mi naopak přirozené, že Elvis Presley už je mrtvý.

Od podzimu jsem potom navštěvoval biografy v Praze a prvním snímkem, který jsem tam viděl, byl Vetřelec fenomenálního Ridleyho Scotta. Nutno ovšem podotknout, že „reklama“ kolující na tento film na strahovské koleji nepatřila k nejjemnějším. „Tý jo, to je ti fakt nechutný. Oni se v kosmické lodi nejprve nacpou zelím, a pak jednomu z břicha leze...“

Zatoužil jsem porovnat si tenhle sci-fi horor s tehdejší naší produkcí a zhlédl ve Světozoru Monstrum z galaxie Arcana. Viděli jste to někdy?

Ne, kritizovat tento snímek nebude, vždyť mělo jít právě o parodii na filmy typu Vetřelce. Jestli je to ale parodie zdařilá, posuďte někdy sami.

Zklamal i nezklamal mě brzy nato americký film Svítání Zuluů. Víte, člověk přece jen očekává i nějaký „příběh“, ale toto je zkrátka vylíčení historické bitvy. Pražané vycházející tenkrát do pasáže Alfa byli zaskočení, nicméně na nesčetné domorodé Zuly bzučící jako roj vos (a Angličany tehdy v Jižní Africe porazili) už nezapomenu nikdy.

V osmnácti ovšem mladík obvykle žije i láskou k nějaké ženě a... U mé generace to doprovodily první díly Pecháčkových komedií o „básnících“. Anebo Vitr v kapse, tedy film s Lukášem Vaculíkem. „Jsi mu trošku podobný,“ uklidňovala mě tenkrát maminka. To mě pobavila.

Velký dojem na mě udělala i komedie s Peterem Sellersem Byl jsem přitom. Růžové pantery s tímto komikem jsem viděl vlastně až později, a to už jsem si pamatoval, že byl Sellers schopen dělat ze sebe i více než šaška... Nebylo mu to už dopřáno, zemřel velmi mlád.

V osmnácti letech máte taky ještě až úžasnou touhu filmy doporučovat, a to třeba i svému profesorovi anebo otci, a vzpomínám si tedy, že jsem Byl jsem přitom navštívil znovu právě s otcem...

Vcelku vzato jsem do kina zase tolik nechodil, ale určitě jsem dokázal jedno: střídat zahraniční filmy s českými. Tak mi neunikla ani Opera ve vinici, což je podle mého názoru velmi dobrý, i když polozapomenuť Jirešův snímek s Josefem Kemrem, Janem Hartlem a Radovanem Lukavským. Doporučuji!

Za diskutabilní naopak považuji „nejúspěšnější českou komedii všech dob“ S tebou mě baví svět režisérky Marie Poledňákové. Moji rodiče se po ní dokonce pohádali! Otci se nelíbila a považoval ji za povrchní a ne zcela realistický obraz tehdejší reality.

Ničím zvláštním není ani veselohra Srdečný pozdrav ze zeměkoule, ale díky kvalitnímu hereckému obsazení se na ni klidně podívám znovu, až ji zase uvede televize. Vedle Jiřího Menzela tu hrají (mimozemšťany) Milan Lasica a Július Satinský a v malé roli se objevuje například Luděk Sobota. Pro mě to je jeho poslední pobavující role. Utíká do schodů paneláku a vyrazí zvláštním způsobem slova: „Ukradli mi auto! Ukradli mi auto!“ Pak ovšem svého trabanta dostane zpátky. I když v upravené podobě.

Už jsem se v jednom z předchozích článků zmiňoval, že zcela nedostatkovým

A dál? A triková
kinematografie? Jako
jejího klasického
představitele teď jmenuji
snímek Souboj titánů.
Oči tu opravdu
přecházejí. A to opravdu
ještě ani zdaleka nejsme
v éře triků digitálních. Je
to ve svém oboru
bezpochyby mistrovské
dílo, ne, nepopírám
tenhle fakt, ale nevěděl
jsem, co odpovědět,
když mi později jeden
můj druh na vojně
označil právě tuto
poničenou řeckou báji
za svůj „životní film číslo
jedna“.

Dne 5. června 1985
jsem poprvé zhlédl
i Dobývatele ztracené
archy.

zbožím byly v socialistickém Československu horory. Právě následkem toho docházelo k tomu, že se jako na horor nakonec chodilo i na filmy, které obsahovaly pouze krátkou, ale drastickou scénu. Příkladem takového, podle mého názoru dost pochybného snímku jsou Štvančí.

Celý příběh je fakticky postavený okolo jediné esesácké kreatury v podání herce Malcolma McDowella, který na jednom místě krájí americkému zajatci prsty do polévky, a byl jsem bohužel v kině Světozor svědkem i toho, jak se mí generační druzi při té scéně ostentativně stravovali. Jiným příkladem téhož typu je i uvedení amerického filmu Zajatec japonských ostrovů, který je známý i v podobě televizního seriálu Šógun. Kamera tu překvapivě neucukla ani před useknutím lidské hlavy, ani před vařením zajatce zaživa.

Do žánru hororů lze ovšem řadit i katastrofické filmy, které se u nás občas také objevovaly. 29. září 1983 jsem tak poprvé sledoval snímek Když se čas naplnil. Hrají tu především Paul Newman a William Holden a jde o výbuch sopky a na závěr i řeku lávy, kterou se jednomu z hrdinů podaří překonat jen díky tomu, že je provazochodcem (přičemž přenese i děti!). Film rozhodně doporučuji ke zhlédnutí: obsahuje snad veškerá existující klišé toho žánru. Ale vraťme se do českých luhů a hájů... Zrodil se tehdy i Jára Cimrman, ležící, spící anebo byla v kurzu komedie s Bolkem Polívkou Poslední leč.

A nepřiliš povedená francouzská gangsterka Borsalino a spol.? Nadchla mě ve dvaceti letech v kině Blaník. Neomlouvá mě to. Alain Delon tu hraje nemilosrdného mstitele a padouch díky němu končí zaživa v kotli parní lokomotivy. Delon totiž mstí přítele. Toho však už vidíme jenom na fotografii, v prvním dílu zvaném „Borsalino“ ho hrál Belmondo. V tomhle snímku plném násilí dojde k řadě přestřelek, přičemž ta nejdelší se v závěru odehraje ve skladišti a roku 1984 jsem scénu považoval za zdařilou a sugestivně natočenou. Jak jen jsem se mýlil. Jde o skutečný odvar a velice nepovedenou napodobeninu starších amerických filmů tohoto typu. A co ještě nás tehdy zasahovalo?

Budete se divit, ale sem tam i erotické filmy. A když jsem se zmiňoval o „nedostupnosti“ hororu, zapomněl jsem dodat, že ještě nedostupnějším byl právě tento žánr. A tak jsme chodili na komedii Bože, jak hluboko jsem klesla. Ne, nedokážu to dnes už komentovat, ale koneckonců to není nijak špatný film, tedy ve svém žánru.

A zcela podobnou výjimkou, jakou se stalo tohle dílo, byl roku 1984 na poli hororu i Klid noci. Chápu. Ale dnes vnímám tento snímek už jenom jako jeden z mnoha. Tehdy ovšem výrazně vyčníval a Meryl Streepová se tu očividně snaží hrát. Ať už každý posoudí sám, nakolik se jí to daří. Ale vraťme se ještě do Francie.

Kromě kriminálek k nám odsud „propouštěli“ i oblíbené komedie s Pierrem Richardem, který není, řekl bych, ani tak herec, jako svěbytná osobnost. V kině Sevastopol jsem tak v září 1984 viděl i jeho Ránu deštníkem, ale nejlepší se mi zdála jeho komedie Hračka. Řadu jeho filmů včetně tohoto později předělali v Hollywoodu, ovšem už bez Richarda.

Roku 1985 měl mimo jiné premiéru i český film Kukačka v temném lese. Je o dívence zavlčené na převychování do nacistického Německa a zajímavý se mi zdá tím, že tu velmi odpudivého důstojníka sehrál dobrý sovětský herec Oleg Tabakov. Nicméně, co by zbylo bez jeho účasti? Nevím, nevím...

A dál? A triková kinematografie? Jako jejího klasického představitele teď jmenuji snímek Souboj titánů. Oči tu opravdu přecházejí. A to opravdu ještě ani zdaleka nejsme v éře triků digitálních. Je to ve svém oboru bezpochyby mistrovské dílo, ne, nepopírám tenhle fakt, ale nevěděl jsem, co odpovědět, když mi později jeden můj druh na vojně označil právě tuto poničenou řeckou báji za svůj „životní film číslo jedna“.

Dne 5. června 1985 jsem poprvé zhlédl i Dobývatele ztracené archy.

I k tomu došlo v kině Alfa na Václavském náměstí a vybavuji si dodnes dlouhou frontu táhnoucí se pasáží. Ale vlastně nikdo nevěděl, na co jdeme, protože – pochopíte to! – reklama neexistovala. Nikdo u nás tehle snímek předem nijak nepropagoval.

A netušil jsem tedy až do prvního záběru, kdo je to dr. Indiana Jones. Pak jsem se ovšem nadechl – a vydechl až na konci. Myslím, že ten film výrazně předběhl dobu. Ano, lze namítat, že je v jistém smyslu „prázdný“. Že je to pouhá pouťová zábava, jízda na kolotoči, na horské dráze (to se ostatně skoro doslova odehraje ve druhém dílu)... A že snad opravdu Dobývatelé neukazují v nejlepším světle Araby... Ale tehdy... Čněl neuvěřitelně. Naprosto nešel srovnat s ničím, co jsme okolo viděli, co jsme předtím viděli, a přiznávám, že jsem na něj šel několikrát. Pravda, bylo mi teprve jedenadvacet.

4. Biograf socialismu TV aneb Do konce osmdesátých let

Lidi si ve vzpomínce často vybavujeme ve spojení s nějakým okamžikem jejich nadšení.

Také já asi podobně věším ve vzpomínce jednoho známého, který mě už před mnoha lety potkal poté, co jsem kráčel městem do práce z dopoledního filmového představení (tehdy se ještě promítalo i dopoledne). To představení mě totiž nadchlo i nabílo euforií... A já sám si zase vybavuji nadšení svého gymnaziálního spolužáka Josefa Brožíka, když nám jednou vyprávěl o komedii Vrchní, prchni, kterou jsme ještě

neviděli, a stále a stále Pepu vidím, jak byl tenkrát nadšený, i když ve skutečnosti a reálu jsem ho už nepotkal celá léta, protože se odstěhoval a bydlí a pracuje až v Thajsku. Ale teď už opět ke konkrétní historii!

Už jsem se v tomto seriálu několikrát zmiňoval, jakým nedostatkovým zbožím byl za socialismu žánr filmového hororu. Snad jen tím lze vysvětlit, že jsem v polovině osmdesátých let zhlédl i italský snímek Byt se žlutým kobercem. On ten titul hezky zněl, což o to, a film si navíc dělal nárok na jistou uměleckost, nicméně... škoda mluvit.

Lepší byl i tehdy nejnovější Tarzan – s ještě skoro neznámým Christopherem Lambertem. A když jste tenkrát usedli ve zšeřelém kinosále U hradeb na Malé Straně a nechali se vtáhnout do zeleného listoví tropické džungle, byl to příjemný pocit, který video či DVD sotva nahradí.

Zrovna tak „pralesní“, jenže ne už afriky, nýbrž jihoamericky, byl i Herzogův Fitzcarraldo, tedy fascinující filmové podobenství s Klausem Kinským v titulní roli, jeden z pouhých čtyř opravdu vymykajících se opusů tohoto jinak velmi neukázněného herce.

Oč v něm jde? Hlavní postava překonává rozvodí dvou řek i s lodí, před jejíž přídílí Indiáni na její pokyn mýtí stromy za zvuků vážné hudby a... Film pojednává o urputné neústupnosti, ale vlastně i o marném boji jedince s přírodou i osudem.

Už jsem v předchozích částech hovořil i o různých více i méně erotických filmech. Vřadil bych mezi ně koneckonců i polskou Sexmisi a také Benátskou noc s Jasonem Connerym, synem Seana Conneryho. I tady se ale raději vzdávám komentáře o kvalitě...

Film, který mě však vyloženě nadchl začátkem roku 1986, kdy mi bylo jedenadvacet let, se jmenuje Nevěrně tvá. Poznal jsem díky němu komika a hudebníka Dudleyho Moora, který zde hraje s dcerou výše zmíněného Klause Kinského Nastassjou, a nejspíš si úplně jist, ale snad i Jan Tříska má v Nevěrně tvá malou roli, který ale byla

z československých kopií vystřižena. O tom jsem snad něco zaslechl už tenkrát, netušil jsem zato, že celý film je už remakem stejnojmenné komedie z roku 1948...

A na co jsme chodili ještě? Z Polska k nám kupříkladu doputoval neuvěřitelně špatný horor Vlčice. A z Francie film, ve kterém jsme poprvé uviděli vedle Pierra Richarda i Gérarda Depardieua: Otec a otec. A co Velká Británie? Inu, ta dodala nové verze klasických románů se Sherlockem Holmesem: Znamení čtyř a Pes baskervilský. A nemohu si pomoci, ale ať jsou ty verze jaké chtějí, přirostly mi k srdci ze všech předchozích i pozdějších zpracování nejvíc. Zvláště Pes baskervilský s Ianem Richardsonem, ano, ten se mi dodnes líbí, i když z toho tenkrát udělali značně zamilovanou selanku. Ale kdesi „uprostřed“ onoho filmu je i chvíle, kdy z kina (anebo tedy pokoje) hledíme za velmi působivé hudby na blata... a čas se zastaví a jedná se o neuvěřitelně silný moment. Zhlédněte si ten snímek někdy sami.

Už tehdy se také ve filmech objevoval Michael Douglas a viděl jsem jeho Soudcovu noc, tedy další z filmů, kde bere utajená skupina mužů bezmocnou soudní spravedlnost do vlastních rukou. Jistě, poprvé to na mě zapůsobilo. Při pozdějším shlédnutí ale už vůbec ne. Co zato bylo určitě skvělou akvizicí tehdejšího jara? Film Konečně neděle!

Je to hitchcockovská kriminálka (a trochu i komedie) Françoise Truffauta, se kterou jsem se skoro zamiloval do Fanny Ardantové. Ten snímek zůstává od začátku do konce stylově černobílý, ale nevadí to.

V létě téhož roku jsem také na Karlštejně, v letním biografu, který nevím, zda ještě vůbec existuje, dvakrát zhlédl Peckinpahův film o vzpouře šoférů kamionů Konvoj – se zpěvákem Krisem Kristoffersonem v hlavní roli. Pili jsme před promítáním pivo a byly tam i dívky a já si jinak už nedokážu vysvětlit, že mě to tak moc upoutalo.

Ze Sovětského svazu k nám tehdy „pro změnu“ připutovala i nová filmová verze

Co následovalo?
 Například dětský
 trikový snímek podle
 knížky Michaela
 Endeho Nekonečný
 příběh, i další
 Sherlock Holmes
 (hrál ho prastarý
 Peter Cushing)
 v Masce smrti.
 A uspěl u nás,
 mladých opětovně
 i syn Kirka Douglase
 Michael, tentokrát
 v Honbě za
 diamantem –
 o spisovatelce,
 kterou hrála půvabná
 Kathleen Turnerová.
 Ale zaujal mě i temný
 kriminální snímek
 s Bobem Hoskinsem
 Mona Lisa. A co
 ještě dál?

Wellsova románu Neviditelný, a protože jsem žádnou jinou verzi té knihy nikdy neviděl, vcelku mě zaujala. Později, roku 1988, přišla i sovětská adaptace Stevensova Doktora Jekylla a pana Hyde, kterou už jsem zapomněl, ale mám zaznamenáno, že téhož dne jako Neviditelného, totiž 23. srpna 1986, jsem stačil i poprvé v životě zhlédnout Svěrákovu komedii Vesničko má středisková.

A podzim 1986? Jedině Bezva finta! Jak asi víte, je to kriminální komedie o geniálním přepadení banky, které zorganizuje Jean-Paul Belmondo, tedy hrdina jím představovaný. I tento film se později dočkal amerického remaku, kde účinkuje Bill Murray.

A pak jsem musel vojnu. Tam nám sice filmy promítali, ale rozhodně ne ty premiérové. Zato nám v Benešově u Prahy patřil „vlastní“ kinosál s vlastním promítačem a mimo jiné jsem tu poprvé zhlédl i Perný den s Beatles. Taky ovšem třeba sovětskou pohádku Krásná Varvara, protože jsme chodili skoro na všechno a jelikož nám promítali ledacos. I vybrané díly seriálu Třicet případů majora Zemana Studna a Rukojmí v Bella Vista.

Špatný ale určitě není polský hudební snímek Léta dvacátá, léta třicátá (titul je zároveň i slovy ústřední písně). A když jsem dostal opuštěák? Tak jsem šel doma, tedy v Plzni, do kina Moskva – a koukal s otevřenou pusou na Bounty s Anthonym Hopkinsem a Melem Gibsonem. To je výborný snímek! Kapitána Bligha (Hopkins) rozhodně zachycuje proti jiným zpracováním zajímavým způsobem.

Vrátil jsem se z vojny a už se psal rok 1988 – a přišel Starman. Ó já, tehdy mě nadchl. Jestli to nevíte, tak jde o mimozemšťana, do kterého se zamilovala pozemšťanka. Následovaly filmy jako Četa a Jméno růže a Krokodýl Dundee a Čest rodiny Prizziů (jedna z posledních režii Johna Hustona) a také úžasně špatný erotický horor z Polska Mám ráda netopýry. Několikrát jsem viděl i podobně nekvalitní zpracování Konsaliko-

va románu Mrtvý potápěč nebere zlato. Inu, už ten název... Ale co, byl to film ne z východního, nýbrž ze západního Německa, a tak se na něj chodilo. Nevím už proč.

Co následovalo? Například dětský trikový snímek podle knížky Michaela Endeho Nekonečný příběh, i další Sherlock Holmes (hrál ho prastarý Peter Cushing) v Masce smrti. A uspěl u nás, mladých opětovně i syn Kirka Douglase Michael, tentokrát v Honbě za diamantem – o spisovatelce, kterou hrála půvabná Kathleen Turnerová. Ale zaujal mě i temný kriminální snímek s Bobem Hoskinsem Mona Lisa. A co ještě dál?

Inu, do něžné revoluce zbýval už jen rok. Ale to jsme netušili. Najednou přišli s nárazem hudby i Krotitelé duchů. Potom Svěrákova a Smoljakova Nejistá sezóna. Potom Policajt z Beverly Hills. A dne 17. února 1989 jsem poprvé viděl v plzeňském kině Hvězda, dnes už samozřejmě neexistujícím, Eastwoodův western Bledý jezdec.

Udělal na mě ohromný dojem. Vlastně jsem tehdy teprve objevil i samotného Clintu Eastwooda – protože během předchozích dvaceti let s ním v Československu dávali snad jenom Útěk z Alcatrazu. Neznal jsem ho dosud a za měsíc šel na Bledého jezdce ještě jednou, zase do Hvězdy, kde se opět hrál, jak to tenkrát chodilo, a opětovně se mi to líbilo a skvěle jsem se ten film naučil i vyprávět. Ano, a obsahuje nejméně tři geniální scény... Ale když jsem ho znovu zhlédl před několika lety v televizi, tak jsem užasl, jak je z dnešního hlediska vlastně zdlouhavý...

Jedna stará poučka totiž skutečně platí. Chceš-li si zachovat ideál, už se k němu nesmíš vrátit. Anebo jenom na vlastní riziko.

V březnu 1989 se v českých kinech objevil i nový kriminální film s Belmondem: Samotář. Titulní hrdina, psychopatický vrah, se chce na konci nechat policajtem Belmondem zastřelit, ale ten se ovládne – a pošle ho regulérně do basy. Čekalo se tudíž na pokračování? Nevím, rozhodně už nevzniklo.

V dubnu toho roku jsem jakýmsi omylem navštívil ve staroplnzeckém kině i komedii Dva nosáči a video a v červnu jsem v plzeňském Edenu zhlédl Posledního císaře od Bertolucciho. Jen týden nato jsem šel s přáteli do letního kina Lochotín, kde se také konávala a koná Porta, na japonský kravák Šógunovi nindžové. Předtím tam našťástí hrála nějaká hudební skupina, což bylo rozhodně o dost lepší...

Také přišel americký film Polda. Ale tedy je vlastně tak trochu psychopatem... opět titulní hrdina! A na konci lotrovi na rozdíl od Belmonda život ani v tom nejmenším nedaruje.

Co v červenci? Znovu se vynořil Clint Eastwood, tentokrát ale v komedii. V televizi ji občas opakují pod titulem Žár velkoměsta, ale tehdy ji česká kina promítala jako V žáru velkoměsta. Jde o parodii na gangsterku, děj se odehrává někdy ve třicátých letech a mám

pocit, že navzdory titulu ve zmiňovaném městě skoro permanentně prší. Clint Eastwood se tu špičkuje s Burtem Reynoldsem a chápu, že někoho ten film může nudit, ale já ho pokládám za vynikající.

V září potom trhala rekordy dětská komedie o robotkovi Číslo pět žije, tedy jakýsi pokus resuscitovat úspěch filmu E. T. – mimozemšťan. Mě neoslovil, ale vzpomínám na nepochopitelné nadšení celých rodin...

Zato Pyramida hrůzy, ta se mi líbila. A někomu naopak vůbec ne. Je to příběh mladého Sherlocka Holmese, příběh, který vysvětluje, proč se nikdy neoženil. V originále se to ostatně jmenuje Mladý Sherlock Holmes!

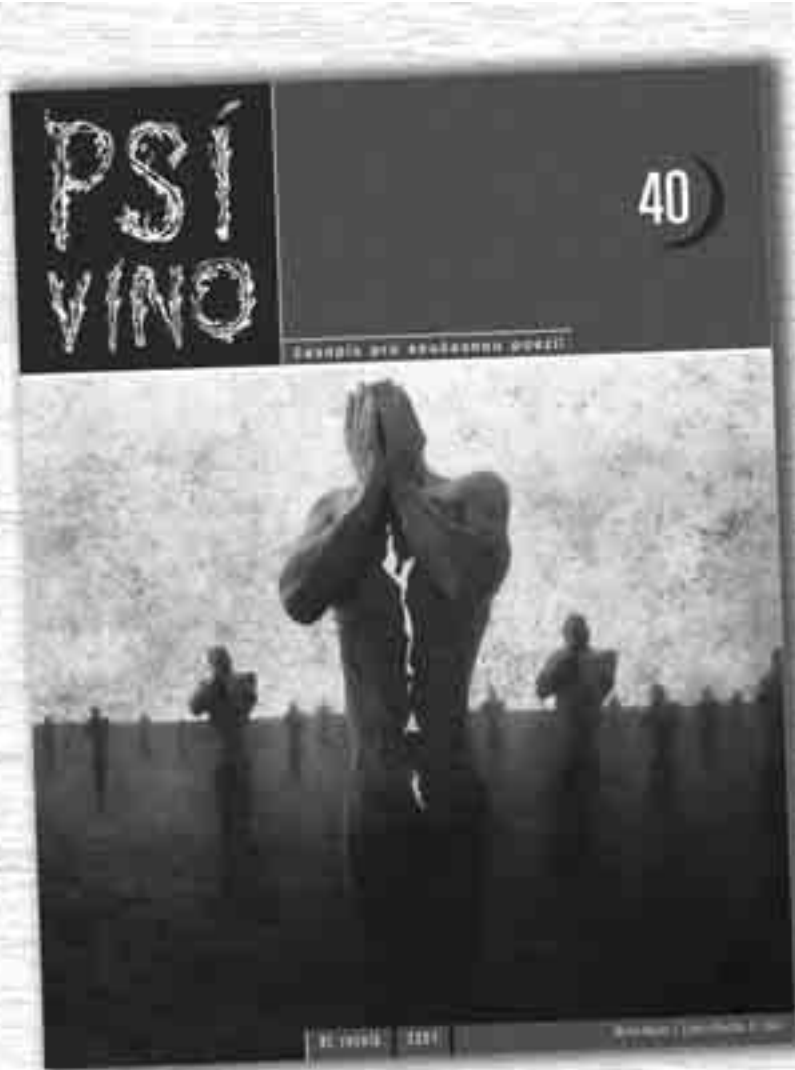
A podzim? V říjnu jsem viděl známý film Medvědi a také Bony a klid. Potom... Dne 16. listopadu 1989 jsem navštívil v Komárově italský film z roku 1986 Příběh lásky a jasně si vybavuji, jak mě poněkud za-

skočila homosexuální pointa v tomto příběhu milostného trojúhelníku. Už ale nevím, zda kvůli tomu děvče na konci spáchá sebevraždu, anebo zda to zůstává pro diváka otevřenou otázkou. Nazítří došlo k převratu.

Co bylo dál, víme. Mimo jiné došlo i na zrušení cenzury a přivalila se celá záplava filmů dříve zakazovaných (Terminátor, Barbar Conan...) Dne 1. prosince 1989 jsem viděl Čarodějky z Eastwicku, v lednu Rain Mana s Dustinem Hoffmannem a pak už se opakovaně chodilo na Indiana Jones a chrám zkázy, tedy (skoro doslova) „jízdu na horské dráze“. Inu, bylo mi teprve pětadvacet...

A abych nezapomněl, při tom všem jsem se také hodně díval na televizi a občas už i na video. Ale o tom třeba až jindy.

Ivo Fencel

VYŠLO LETNÍ 40. ČÍSLO PSÍHO VÍNA

Z OBSAHU:

BÁSNĚ: viola fischerová | stanley h. barkan
| janusz wójcik | stanislav denk | edgar
engelschlaeger | lubor kasal | ivo harák
| petr hruška | alexandr rozenbaum...

PRÓZA: josef holcman | petr pazdera payne...

ROZHOVOR: radim kopáč

RECENZE: františek vřetička | jakub grombř
| milan hrabal | vladimír novotný

GALERIE: michal macků

PŘÍLOHA: karel zlín | nedaleko pyramid & sonety
seléně

PSÍ VÍNO | ČASOPIS PRO SOUČASNOU POEZII | XI. ROČNÍK | 2007 | Č. 40
VYCHÁZÍ S PŘÍSPĚNÍM MINISTERSTVA KULTURY ČR
VYDÁVÁ: PETR ŠTENGL, NAKLADATELSTVÍ A VYDAVATELSTVÍ
E-MAIL: P.STENGL@CENTRUM.CZ | HTTP: WWW.VOLNY.CZ/PSI.VINO
TISK: CALAMARUS PRAHA | DISTRIBUCE: KOSMAS
PŘEDPLATNÉ: KACERICE@CENTRUM.CZ | CENA: 30,- Kč

O čem se (ne) mluví

Extase československého filmu

Kouzelný dům (1939)

Soudobý psychologický román byl si-
ce nejednou námětem českosloven-
ských filmů 30. a 40. let, ale tehdej-
ší scenáristé a režiséři daleko častěji přepi-
sovali literaturu pokleslou až brakovou,
mnohdy řazenou do knihovny barvy červe-
né. Přesto několik výjimek nedopadlo v do-
bovém a koneckonců ani nadčasovém kon-
textu domácí kinematografie špatně a mů-
žeme tedy tvrdit, že československý psycho-
logický film v počátcích zvukové éry existo-
val a fungoval.

Hlavním průkopníkem filmové psychologie
byl režisér Otakar Vávra. Stačí připome-
nout některé jeho tituly inspirované právě
soudobou literaturou: Panenství (1937, po-
dle románu Marie Majerové), Turbina
(1941, podle románu Karla Matěje Čapka-
-Choda), Předtucha (1947, podle novely Ma-
rie Pujmanové), Krakatit (1948, podle ro-
mánu Karla Čapka).

Vávra většinu svých filmů natočil podle
literární předlohy, přičemž jejich úroveň
kolísala právě s kvalitou původního námě-
tu. Možná nejlepší psychologickou práci od-
vedl v případě realizace knihy, která není
tolik známá jako předešlé tituly. Román
Karla Josefa Beneše Kouzelný dům vyšel na
počátku roku 1939 a v listopadu téhož roku
měla premiéru jeho filmová verze.

Vilém Balvín nalezne v mlhavé noci
u silnice dívku a přiveze ji do starobylého
sídla rodiny v Bítově nedaleko Brna. Dívka
svým přirozeným šarmem okouzlí celý
dům, Vilémovy sourozence Martina a Rosu
i jejich matku Vilmu, dokonce i konzerva-
tivní tetičky si ji oblíbí. Nikdo však netuší,
že dívka ztratila paměť. Všem se představí
jako Marie Larišová na základě novinového
článku Případ ředitele Lariše, který našla ve
svých věcech. Martin a Marie se do sebe za-

Adina Mandlová

Rodina Brzková

milují a začnou plánovat společnou budoucnost, nejprve se však musejí vypořádat s minulostí. Proto začnou po Mariině pravé totožnosti pátrat. A dostanou překvapivou odpověď.

Bylo to zřejmě téma amnézie a snových vizí, které Otakara Vávru na předloze zaujalo nejvíce. Právě snová pasáž, kdy Marie vidí pouze obrysy postav na plese, přičemž jejich obličeje jsou zakryty škraboškami, je nejpůsobivější na celém filmu. Vávra pečlivě vystavěl atmosféru pomocí ponurých záběrů – nechybí déšť, mlha nebo hra se stíny a se zrcadly. Velmi povedenou pasáží je také výlet Marie a Martina do Prahy. Naše hlavní město bylo jedním z Vávrových oblíbených filmových témat, vždyť o Praze pojednávají i režisérovy krátkometrážní prvotiny *Žijeme v Praze* (1934) a *Listopad* (1935).

Vynikajícím způsobem podpořila stylizaci *Kouzelného domu* také hudba Františka Škvora. A to přesto, že se jedná pouze o dva hudební motivy opakované během snímku v rozdílných aranžmá. Skvostnou práci odvedl architekt Jan Zázvorka, jenž má svůj nesporný podíl na ponurých i idyllických záběrech domu Balvínových.

Mezi herci podává výborný výkon Adina Mandlová, v roli Marie tentokrát nezvy-

kle s černými vlasy. Pečlivě vykreslí obě dvě postavy, které se v mladé dívce vinou amnézie střetnou.

Také další role měly kvalitní obsazení. Martina hrál dvorní herec Vávrových snímků Zdeněk Štěpánek, invalidního Viléma (za války utrpěl poranění hlavy, které jej vyřadilo z běžného života) vytvořil Eduard Kohout, jejich matku ztvárnila Růžena Našková.

Snímek nabídl obrovskou příležitost mnoha divadelním hercům. Právě Eduard Kohout se ve filmu 30. let příliš neobjevoval, ve zvuku debutoval až roku 1937 v *Batalionu* (režie Miroslav Cikán). První výraznou roli před kamerou dostal právě v *Kouzelném domě*.

Tento film přinesl i jeden pozoruhodně pozdní debut. „Na Brzkovou jsem upozornil Vávru sám a hned po zkoušce mi volal, jaký jsem mu dal výborný tip,“ popisuje Kohout ve svých pamětech nazvaných *Divadlo aneb Snář*.

Je to k nevíře, ale Terezie Brzková, představitelka první filmové *Babičky* (1940, režie František Čáp), poprvé stála před kamerou až ve svých 64 letech. Odrazila se odtud k dalším zajímavým a výrazným rolím, hrála například hlavní roli ve snímku *Barbora*

Hlavsová (1942, režie Martin Frič). V 50. letech pak hrála nejrůznější babičky v klasických pohádkách, tu poslední v roce 1959 ve filmu *Princezna se zlatou hvězdou* (režie Martin Frič).

V rámci hereckého obsazení bych ještě upozornil na jedno sourozenecké duo. Leopolda Dostalová a Karel Dostal pocházeli z herecké rodiny a navázali na tradici maminky Marie Horské, která hrála v Národním divadle. Oběma byl rodný list vystaven ještě v 19. století a na prknech naší první scény představovali především charakterní role.

Leopolda Dostalová měla v době natáčení už šedesát let, ale *Kouzelný dům* byl jejím teprve čtvrtým filmem. Následně se objevila v dalších Vávrových snímcích *Pohádka máje* (1940) a *Okouzlená* (1942), než byla nacistickou okupační správou předčasně penzionována. Po válce se Leopolda Dostalová účastnila natáčení jen sporadicky, ale zato až do roku 1970. O dva roky později zemřela ve věku 93 let.

Její bratr Karel proslul především jako výrazný divadelní režisér meziválečného období. V průměrné produkci Národního divadla jeho umělecké a filozofické inscenace vynikaly. Snad stačí podotknout, že ve druhé polovině 30. let zde režíroval hry Karla Čapka *Bílá nemoc* a *Matka*.

Karel Dostal měl výrazný hlas i způsob hraní a výborně se hodil do dramatických rolí. Z jeho projevu šel místy i strach, když si člověk vzpomene na hororovou *Podobiznu* (1947, režie Jiří Slavíček), kde Dostal představoval lichváře Chazaje, nebo na snovou pasáž z *Kouzelného domu*, v níž důrazně přesvědčuje Marii, že je společensky nutné, aby se provdala za Lariše.

Film se natáčel především v ateliérech v Hostivaři, které byly založeny v roce 1934 se snahou o narušení monopolu barrandovské továrny. V roce 1939 převzal Host,

Če So (ne) mluví

Vávra a Roth

jak se ateliéry nazývaly, zlínský průmyslník Jan Baťa a Kouzelný dům byl prvním filmem, který měl výrobu reprezentovat. Chvilí poté převzala ateliéry okupační správa a Host nadále zastával jen druhořadou pozici proti Barrandovu.

Scénář, který byl dílem Otakara Vávry, literární předlohu poupravil. Ve filmu se neobjevuje postava Venty, Martinova a Vilémova švagra, který na začátku objeví na silnici neznámou dívku. Stejně tak chybí i jeho žena Háta. Oba dva přitom nabídnou na konci románu Martinovi a Marii přístřeší, když se dívka trpící amnézií vrátí pamět až do doby nehody.

V prvním případě je postava Venty suplována Vilémem, ve druhém se Martin

s Marií usídli v hostinci, kde je ubytován Mariin otec. Úprava neměla žádný vliv na celkové vyznění filmu, naopak scénář se díky ní stal přehlednějším a plynulejším. Oproti předloze přidanou postavou je ředitel Lariš. Zatímco v knize se Mariin nastavující neobjeví, ve filmu má klíčovou roli. Opětovné setkání způsobí Marii šok, po němž se jí vrátí část ztracené paměti. Knižní zdůvodnění Mariina odjezdu od Lariše je rovněž odlišné. V románu se jednalo o aféru, kdy v Larišově bytě z nešťastné lásky spáchala sebevraždu jeho milenka. Podle filmu odletěla Marie z Bratislavy v den svatby, protože se dozvěděla o Larišově nevěře, a jeho milenka se jí navíc vysmívala.

Podle knihy se děj odehrává v srpnu 1936, přesto v románu i ve filmu najdeme soudobé narážky na situaci z konce 30. let. „Srpen a abychom topili. Všecko je teď na světě vzhůru nohama,“ říká Vilma Balvanová v momentě, kdy přikládá do kamen. Pasáž, kdy Marie začne hrát a zpívat Milostnou píseň Antonína Dvořáka, byla rovněž průhledným posilováním národního vědomí. Mimochodem, Dvořákovu hudbu využil Vávra ve stejném roce také ve filmu Humoreska (1939) podle novely Karla Matěje Čapka-Choda.

„Druhá republika, zbavená pohraničí, byla tak okrájená, že se nemohla dlouho udržet. Využil jsem všech svých schopností a dosavadního úspěchu, abych uvedl do filmu naši nejlepší literaturu, aby obsah i forma českých filmů zobrazovaly skutečný život uměleckou metaforou, abych našim lidem svými filmy dodával vlastenecké sebevědomí, aby z plátna slyšeli dobrou češtinu,“ vzpomínal ve své knize paměť Podivný život režiséra Otakara Vávry.

Dialogy jsou relativně věrné knižní předloze. Přesto některé části musel Vávra vypustit, neboť by film dospěl do neúměrné délky. Zmizí tak část o symbolickém místě obou milenců Quadrátově mlýně, Mariino setkání s hadem, Vilémovo pronásledování

Ateliéry Hostivař

mladého páru nebo odjezd tetiček z Bítova do Prahy. Vilémova posedlost Marií nicméně musela být do filmu kvůli následnému dějovému zvratu vpravena, a tak Vávra připsal scénu, kdy se Vilém pokusí Marii získat násilím.

Celkově ale ze srovnání knihy a snímku vyplývá, že režisér může do určité míry měnit podružnosti, vypouštět určité pasáže či dokonce přepisovat nebo vynechávat postavy, pokud ponechá ve filmu důležité detaily a klíčové body příběhu. Mariina kabelka obsahující pětisetkorunovou bankovku, stará vrba, snové pasáže – to všechno jsou symboly, které determinují celkové vyústění a ve filmu nemohou chybět. Nutno zde dodat, že na konci příběh prudce graduje – v jeden den přijde Martinovi podivný telegram dožadující se totožnosti Marie, večer oba se zúčastní vystoupení kouzelníka, který uvede Marii do hypnózy a zjistí její pravé jméno, a hned poté přijede do Bítova Mariin otec. Vávra byl už tehdy, v pouhých 28 letech, protřelým scenáristou a dokázal systematicky vystavět logickou kosturu děje, na níž demonstroval příběh a vytvářel obrazy.

Největší zásah do koncepce díla však učinil schopný režisér v případě závěrečné katastrofy příběhu. Docela překvapivá sociální pointa proměny Marie po navrácení paměti vede ve filmu k optimističtěj-

šímu konci než v knize, která je nemilosrdná. „Aby film nekončil v naprosté beznaději, změnil jsem se souhlasem autora celý konec tím, že nová zkušenost se jí vynoří zpět po šoku z poznání svého snoubence, který celý duševní otřes způsobil, a dívka se už nechce vrátit nazpět do prolhaného světa,“ upřesnil Vávra ve svých pamětech.

Ve filmové verzi navíc z pochopitelných důvodů nepadne zmínka o tom, že Mariin otec je majitelem zbrojařských závodů. Na navštívnice se divák dokonce dočte, že je ředitelem Západočeských železárén.

Jako by Martinova opakovaná symbolická otázka na začátku děje Kdo to asi je? předznamenala celý následný průběh událostí. Tuto Marii, novou Marii, totiž utváří zejména její nové okolí. Stane se z ní jiný člověk, který docela ztratí své předešlé návyky a způsob chování.

Autorem tohoto zajímavého námětu byl dnes už málo známý romanopisec Karel Josef Beneš (1896–1969). Narodil se v lékařské rodině v Praze. Během první světové války byl těžce raněn a jako invalida propuštěn do civilu. Poté se věnoval studiu přírodních věd, filozofie a dějin hudby a současně navštěvoval i lékařskou fakultu; později pracoval v pražských knihovnách a krátce také řídil nakladatelství Družstevní práce. Jako autor se v meziválečném obdo-

bí zaměřoval na psychologickou prózu, dvěma nejzdařilejšími příklady jsou romány *Uloupený život* (1935) a *Kouzelný dům* (1939).

Během druhé světové války se zapojil do domácího odboje proti nacismu. V prosinci 1941 byl zatčen a odsouzen k smrti, následně mu byl však trest zmírněn na sedm let káznice. Vězněm pak byl až do dubna 1945.

Po válce se zaměřoval na historická témata, v nichž převažovaly dvě námětové oblasti. Období druhé světové války a německá okupace na jedné straně, na druhé pak popisná románová trilogie o roce 1848. Oběma těmito tématům se věnoval také jako scenárista, autorsky spolupracoval na filmu Václava Kršky *Revoluční rok 1848* (1949) a na snímku *Hra o život* (1956, režie Jiří Weiss). Podle jeho námětu vzniklo ještě Fričovo okupační drama *Past* (1950).

Beneš však prorazil také do ciziny. *Uloupený život* z roku 1935 byl v zahraničí zfilmován dokonce dvakrát, nejprve v roce 1939 ve Velké Británii a poté v USA roku 1946, v obou případech pod stejným názvem *Stolen Life* (1939, režie Paul Czinner; 1946, režie Curtis Bernhardt). V americkém remaku hrála hlavní roli Bette Davisová. (Viz <http://www.imdb.com/title/tt0031979/>)

Michal Kliment

Texty Antonína Mareše, dlouhá léta žijícího v Německu, pro Dobrou adresu objevil Petr Štengl, šéfredaktor Psího vína. Abychom mu tak zajímavého autora celého nevyfoukli, uvádíme v srpnovém čísle jen malou ochutnávku z Marešových veršů, na další se můžete těšit v září či v říjnu.

Antonín Mareš

– Úvod

Pacient kutí v ERGO-terapii na krmítku pro ptáčky

Petra Skleněná

Poradkyně alkoholiků v dobrém

Napsala na obracecí listy

Neboli flipčárt

Slovo Therapie

Udělala opravdu hezké rovnáse

Zeptala se

Jak se tak říká

Jak my si tady navzájem říkáme

Do rundy červených tváří ze dřeva

Zdalipak kdo ví co to znamená

Mlčelo se

Jak se prostě v polokruhu židlí opěradly ke zdi mlčívá

Uprostřed středu z ničeho než obav

Pod nesnesitelně blbým čtyřverším terapeutického umění

Na stěně z dílny ergosum

ERGO-Therapie

Chci namalovat loď

Která umí chodit

Ta loď má mít nohy

Místo vesel

Předkresluji propiskou

Text zvučí pouze německy:

Wenn schon dieses Boot

Zurzeit nicht rudern kann

So soll es gottverdammich

Zumindest laufen

Výsledek je neveselý

Pan

A to míním doslovně

Pan advokát Krebs

Snad aby to prázdno uprostřed okolo

Kolem zadem a předem

Vyprázdnil

On právník v mládí klasické gymnasium

Latinu starořečtinu hebrejštinu nyní chlast

Půlka ramenního kloubu mu chybí

Polámané haxny

Tiše pronesl jednoduchý překlad příkladu

Který si nechám pro sebe

Anebo co

Řeknu to vrávoravě:

Léčba

Udírna

Tak
 Štěkl kdosi napůl
 Do tříčtvrteční místnosti vkročilo několik břich
 Všechna si zapálila cvaknutím
 Odhazovacích zapalovačů
 Nejlevnější z nejlevnějších a balené
 Opravdu všichni jsme byli alkoholici

Chtělo se mi zavyprávět alespoň malou povídku o Didovi
 Bývalém spolužákovi v Ulmu
 Jenž v Salcburku stal se nějak diplomovaným psychologem
 A jaká švanda navíc:
 Provozuje Weinhandlung
 Kterézto dvě živnosti
 Se umí výtečně navzájem doplňovat

Břicha kouřila s takovou samozřejmou vervou
 Podbradky k tomu
 Dámy
 Alespoň ty
 Které neměly protržené žaludky žlučníky slinivky paniky
 A podobné průsery
 Držely své o něco delší cigarety
 Mezi místy až nalakovanými prsty
 Vlastně nehty

Mlčky stojí

Malá připrclá naducaná s dávkovací zasouvací
 Současně přesouvací
 Ústní harmonikomedikací
 Ptačích drobtů
 Poobědní povečeření po snídani
 Plně vyškolená
 Kondiciovaná ve výrazu nateklé kachničky
 V očích kmitá minimálně Džamajka
 Ne-li Malé divy

Sebemenší náznak vtípku
 Co vtípku:
 Tipínku ze strany alkoholika
 Kvituje strohým pohledem
 Rozplácle marcipánové lahůdky
 Což je blbost
 Ovšem je to tak

Trochu mne po znechucení napadlo
 Co by asi na to všechno řekl Ivan Diviš
 Či jiná expertní kapacita
 Konec konců:
 Pravdou je
 Že i diazepam macht frei
 Jako vlastně vše co v něčí ruce je
 Ale de facto nepřináleží ani kusu hovna
 Guten Tag
 Frau Treblinka

Rotkäppchen Piccolo polosuché

Ossis
 Jsou jednoznačně blbější alkoholici
 Nebohé podlitě Německo
 Neochvějně pilují na profilu večírků
 Navzájem si vyprávějí o šampáňu Rotkäppchen
 Pivech od Tengelmanna
 Přisadí fóry o negrech
 Na sobě T-šerťy s hyperdebilními průpověďmi

Plus samovolné podmínky subalterní dynamiky sboru
 A z dokonalé beznaděje
 Vypral si svetr ve sprše
 Večeře: Matjesy

Kvítky na tubetějce

Organizované dary dělníků

Dnes nám tu vybují kvítek, kterému se ve stínu tubetějky dařilo celá ta pošmourná léta snad nejvíc – kvítek podlézavka. Když dnes slaví některý politik své narozeniny jen trochu veřejně, vždy to rozpoutá debatu, jestli to všechno jako nešlo z naší poplatnické kapsy. A i když nešlo, stejně v tom něco divného bude. Není divu, že tento postoj u nás vládne. Od doby, kdy stát byl panovník, a tedy si mohl ze státní kasy dopřávat po libosti, jsme ušli už slušnou řádku let. I když jak uvidíme dnes, není tak docela vzdálená doba, kdy se právě z podlézavosti opět při podobně veselých příležitostech mohutně a rozšafně hráblo do společného kadlubu a nikdo se raději neptal na detaily.

Na přípravách oslav padesátin Klementa Gottwalda je vidět, že se dějí rok po válce a že KSČ ještě není tak pevná v kramflících jako o dva roky později. Sice bez problémů může nadirigovat členy strany a hlavně jejího aparátu, ale třeba to, že se po Gottwaldovi budou masově přejmenovávat ulice a náměstí, nebo dokonce továrny, o to se už musí snažit komunistické frakce místních národních výborů. Ale už se jim i tak dařilo – ulic Klementa Gottwalda vzniklo dost a dost.

Ale to rozhodně nebyl jediný dárek, který strana svému předsedovi chystala. Zkuste nahlédnout na stůl přípravného výboru Gottwaldova kulturního fondu, který měl oslavy na starosti, a uvidíte, jak se dalo po válce krásně slavit. Pokud jste byli kormidelníci československého komunismu, jak si sami říkali.

Prozatímní návrh na oslavu padesátin soudruha Klementa Gottwalda dne 23. 11. 1946

Základní heslo: Ať žije náš Klement Gottwald – neohrožený bojovník za práva lidu a za svobodu národa

milovaný vůdce a organisátor Komunistické strany Československa

vedoucí státník naší lidově demokratické republiky

moudrý hospodář a budovatel naší země.

Publikace:

1. Nové vydání životopisu s. Gottwalda. Navrhujeme, aby životopis napsaný s. Nečáskem byl rozšířen a byla v něm zdůrazněna činnost s. Gottwalda jako předsedy vlády, aby byl vydán jako knížka v lepší úpravě.

2. vydání statí, článků a řečí s. Gottwalda. Navrhujeme, aby sebráním materiálů byl pověřen s. Nečásek, aby byla stanovena redakční rada, která by pracovala za součinnosti s. Gottwalda. Složení redakční rady nechť navrhne předsednictvo. Navrhujeme, aby úvod k této knize napsal s. Kopecký.

3. vydání Sborníku k padesátinám s. Gottwalda. Navrhujeme, aby o příspěvky do sborníku byli požádáni všichni členové předsednictva strany, soudruzi ze základních organizací, okresů a krajů, kde s. Gottwald pracoval - vzpomínky soudruhů z Ostravska, Mostecka, Slovenska, Prahy atd. / přední spisovatelé a odborníci.

Je třeba uvážit, zda mají do sborníku přispět i představitelé druhých politických stran, Fierlinger, Laušman, David atd./ nebo zda by nebylo vhodnější vydat zvláštní oficiální sborník ministerstvem informací.

Pokud se týče příspěvků zahraničních soudruhů, žádáme o rozhodnutí předsednictvo nebo sekretariát ÚV.

Navrhujeme, aby sborník byl sestaven z těchto hledisek:

1. Vzpomínky a hodnocení činnosti s. Gottwalda v době 1. republiky, zejména v době Mnichova.

2. Práce v SSSR.

3. Budovatelská práce v osvobozené republice.

4. Literární příspěvky na počest s. Gottwalda.

Jednotlivá témata a jejich přidělení soudruhům vypracuje redakční rada. Návrh na re-

dakční radu: s. Dolanský, Bareš, Nečásek, Taufer, Čivrný.

Portrét s. Gottwalda:

Navrhujeme, aby byl vydán nový portrét soudr. Gottwalda a pohlednice s jeho fotografií, a heslem připomínající jeho padesátníky.

Vědecký institut:

Doporučujeme, aby k této příležitosti byl otevřen vědecký institut strany a zároveň vypsána stranická stipendia označená jménem s. Gottwalda pro studium marxismu-leninismu.

Soutěžení a dary k narozeninám:

Doporučujeme, aby bylo organizováno pracovní soutěžení v souvislosti a dvouletým plánem, aby byly organizovány dary dělníků, rolníků a inteligence ke dni narozenin.

Odměny za práci spojené se jménem s. Gottwalda:

Navrhujeme, aby v souvislosti s přijetím vládního programu a dvouletého plánu, byly v den narozenin vypsány odměny za práci označené jménem s. Gottwalda, které by se dávaly k 1. výročí dvouletého plánu.

Pojmenování továren, ulic, udělení čestného občanství s. Gottwaldovi:

Při příležitosti narozenin navrhujeme organizovat přejmenování továren, náměstí a ulic jménem s. Gottwalda. Doporučujeme, aby naše frakce ve velkém množství MNV navrhly udělení čestného občanství s. Gottwaldovi.

Akce:

1. Slavnostní plenární schůze s přednáškou o životě a díle s. Gottwalda, spojené se založením knihovny stranické organizace.

2. Ve větších obcích slavnostní akademie a večery s proslovem a uměleckým programem, jak na plenární schůzi, tak i na akademii pozvat širší veřejnost.

Organisace by přinesly darem soudr. Gottwaldovi práce pro republiku, získání nových odběratelů tisku, různé zlepšení práce organizace atd.

K těmto akcím nutno vydat:

- 1. Nástin referátu pro členské schůze*
- 2. Nástin proslovu pro akademie*
- 3. Materiál pro akademie*

Gottwaldovy umělecké ceny:

ÚV KSČ vypíše Gottwaldovu cenu za sbírku básní, román, drama, jednu cenu za hudební dílo, dvě ceny za výtvarná díla, která by měla vztah k budovatelské práci v osvobozené republice. Ceny by byly rozděleny buď k 1. máji nebo k jinému vhodnému datu.

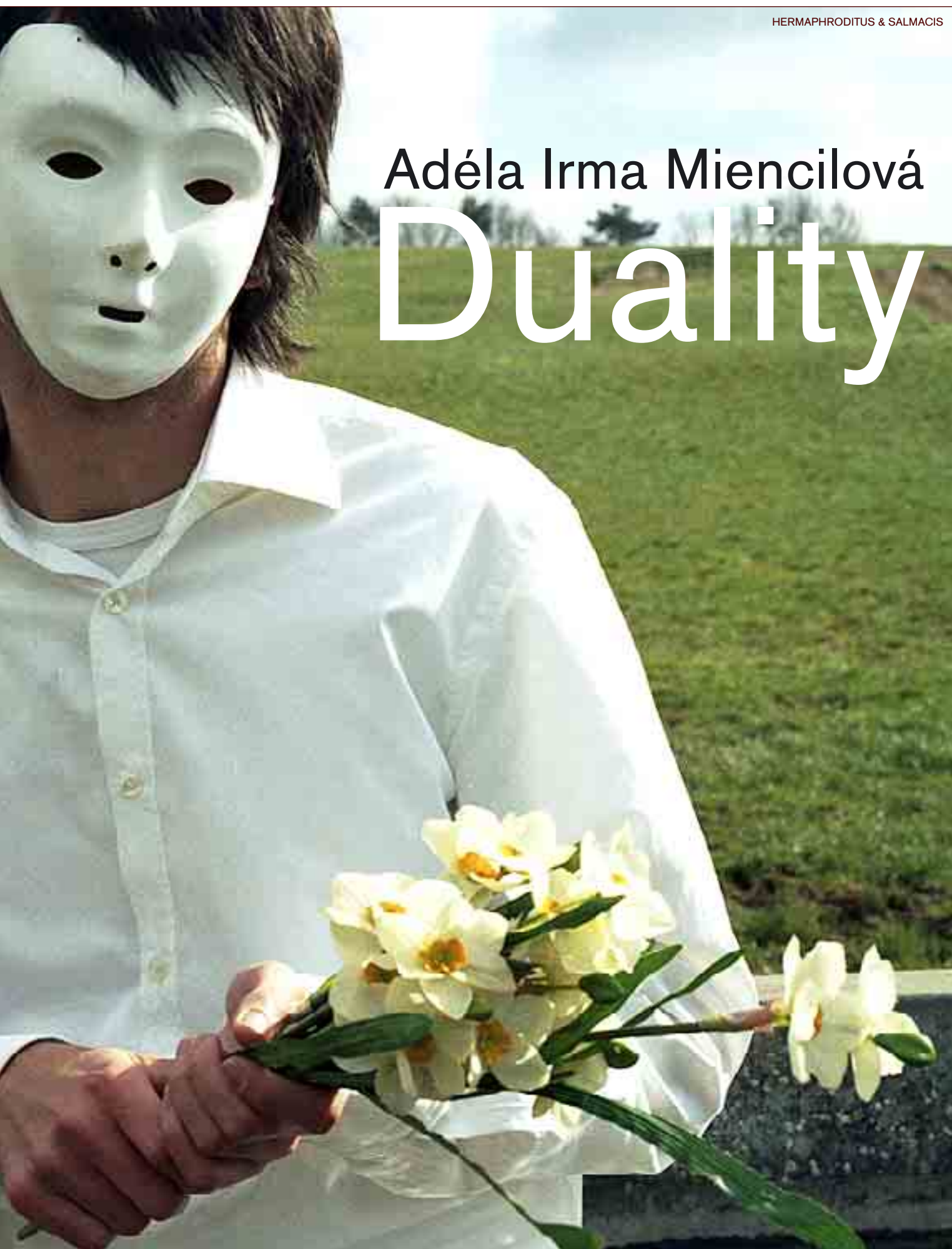
A tak se o Gottwaldovi zpívalo, malovalo, podle něj jmenovalo, čestně mu udílelo, psaly se romány, básně, dramata, psaly vědecké práce a vydávaly vzpomínkové sborníky. Ještě pár let a bude se jeho jménem zabíjet a mučit. Zatím orchestr jenom ladí veselou notu, aby nebyl slyšet řev obětí.

připravil

Martin Groman

Adéla Irma Miencilová Duality

O sobě: A to už snad stačí, ne?

Narodila jsem se v Ostravě, když ještě nebyla tak pěkná a nostalgická – v roce 1981. Ráda ji pozoruju z dálky a občas ji navštívím, bydlím totiž v Anglii. Právě jsem tady skončila bakalářské studium fotografie a chystám se pokračovat.

Fotografie publikované v tomto čísle Dobré adresy jsou z projektu Duality.

Jmenuju se Adéla Irma Miencilová... vlastně se jmenuju Adéla Miencilová a jméno Irma jsem dostala ve snu. Má magický význam.

Píšu poezii a někdy poezie píše mě. V dubnu 2004 jsem vydala sbírku „Pozdravy v Pekla“ v nakladatelství Balt-East v edici Franze Kafky. I když mě přemlouvali k optimističtějšímu názvu, nedala jsem se. Poprvé jsem publikovala v Tvaru, potom ve Wellesu, v Ostravském Protimluku a v časopise básníků Krb. Báseň Bratr Den se před lety stala součástí televizního cyklu „Cizí slovo Poezie“.

Momentálně připravuji sbírku poezie „Slavnosti Vran“, která by měla znovu vyjít v Balt-Eastu.

Duality 2

Cuchaná samota

Cuchaná samota
Obloukem vína
Vznáší se

Urážky ještě tlučou do mých oken
Do mých unavených očí
Ale můj dům má hluboké sklepy
A v nich

Cuchaná samota
Oblouk těla
Výtažky svalů a kostí
Rozevírá se
Nebeské království

A pramen tryská
Ze mě ze země

Východ a západ Tvých paží

Východ a západ K zešílení
Výtažky země
Bolesti planety

Zcuchaná samota
A na duši ještě dech
Milosti

Ale tou částí kterou náležím
A která nezměněna

Můj dům má hluboké sklepy a v nich
Čarodějnice, sůl a ďábel
Milosti

Duality 4

Čas soumraku

Čas soumraku
Ticho lidstva Zastavení
Křižovaný bože
Tlučou mi hřeby do podpaží a kolenních jamek
V té roztodivné bolesti
Kuplířky špíny mi mažou oči blátem
A já je nechám
Vždyť moje duše je někde předaleko

Čas lidstva
Ticho soumraku vykvétá
V mých vnitřnostech
Sekají mě křídla netopýrů
A já je nechám
Lžu
Ale neumím jinak

Ticho o mlha
66 zastavení
K věčnosti žádná cesta
Křívím se pod těmi návaly
Týrány v mých čelistech
Hlázky a slabiky a slova
A já je nechám
Ať se vypovídají z té špíny

V tom davu ďábla
Rozpoznám svoji tvář

Noc soumraku
Temnota
Z pekla ani do pekla
Cesta

Křižovaný bože
Proč se ke mně
Obracíš popelem?

Multiheaded God

Kavárna v slzavém údolí

Prázdná kavárna v slzavém údolí
Zaplaveny střechy lavice židle kopce v poli
Vrzající sny Bolesti

V pozici Psa pláče Ještěř
V pozici Kobry Drak

Červem dřeva příliš pomalu prokousává se
Urousaná jehla zoufalství

„Ztratil jsem se!“, zapláče
A já vím že se nemýlí

V kruhu mého stolu také čekají
Ale už ne tak krvelačně

Kuplířko s kávou a koláči
V slzavém údolí
Bičovaných duší
Plují po proudu velmi rychle

Ve fontáně slov
Topí se Had v pozici Válečníka

„Jsem zatracen!“ pochopí

Kavárna odpočinku
Předpeklí

Hovořím
Ale nic neříkám

NARCISSUS

Sběrači

Rohatý bůh mi všechno povypráví
I když mu říkají Ďábel
Kdo ví víc o něže?

Sběratelé duší Mimo jiné
Mají podivné zvyky
V jejich kostech Hltající smutek
Hltající tak zjevně

Východ a západ těla
Pohyby moře
Rohatý bůh zašeptá
Do snů bohu Panovi
Vzkříšení Draka

Mimo jiné
Sběrači duší mají podivné plány
Jeden v druhém odkrývají
Tajemství světa

Rohatý bože
Tak stěží některé dny
Tak zlehka jiné

Východ a západ duší
Sběrači nebe a pekla
Rohatost boha na předpeklí světa

Virgin Mary

Smrtelnost

Líbí se mi smrtelnost této chvíle
Protože
V ní každá krajina i každé město
Zeskuteční

Jdeme městem k hradu
A dlažba pod nohama pevná
Když na ně dopadnou okraje Tvých slov
Tak divoce žmoulané
V okraji Tvých víček

Líbí se mi smrtelnost Tvého těla
Srdce Ti jinak než sochám
Tepe v žilách

Jdeme mostem ke hradu
A světla, vleklá hudba
A všichni ti staří básníci a alchymisté
Za námi po kolenou

Oni něco takového ještě neviděli

Kuličky těchto dní
Perly
Rozprsknuty
Zalévány příslibem
Neztratí se
Přinesou jaro

Šofarův

Tak co tu zase máme

Metro, 22. června: Helena slaví šedesát. Tak to je dobrá zpráva, lepší než o ptačí chřipce.

Na otázku *Slavíte šedesátiny, když se ohlížíte zpět, co vás napadá*, odpovídá tato pěnice: *Hlavně po mně proboha nechtějte nějaká bilancování nebo abych vám ocitovala statistiky prodaných nosičů, na to opravdu nejsem, minulost mě nikdy příliš nezajímala...* Tak v tomhle jsme s Helenkou zajedno, ji opravdu minulost nezajímá.

Horší je redakční text, ve kterém se píše: *Zpěvačka je dvakrát vdaná - v roce 1983 si vzala německého hudebníka Helmuta Schickla a v roce 2003 se provdala za podnikatele Martina Michala. Ale to by tedy orgány činné v trestním řízení měly hnedle vystartovat. Todlecto přece u nás nejde, mít dva manžele! Leda že by to u Helenky šlo. Leda tak.*

Popron, katalog červenec-srpen 2007. Nevím, jak to popronovou firmu ještě bude dlouho bavit, posílat na moji adresu stále silnější

Tyhle metafóry, těch kdyby nebylo, to by bylo na světě smutno. Taky už doma ostříte kosíře a leštíte špičky vidlí, aby se nám to lépe vyhánělo? Jen aby se to zas nějak nepodělalo a nepřerostlo to v nějakou tu taftovou nebo lněnou revoluci. Nejdřív začnem vyhánět zbytky komunismu a pak se nám to zalíbí a začneme vyhánět naše volené zástupce z paláců někam na pastvu do volné přírody.

vývar

zprávu o vektorech utrácení našeho volného času, no ale já si v ní vždycky najdu to svoje. Teď třeba tohle: *Dekorační vlaštovčí hnízdo. Nejsou opravdu rozkošná, tato hladová ptáčátka, o která se jejich ptačí máma tak pečlivě stará? Toto dekorativní hnízdo je originálním poustačem na domovních zdech. Detailně zpracováno, vyrobené z umělé hmoty – skoro „jako živé“.* Rozměry: cca 13 x 18 x 16 cm.

Montážní materiál není součástí dodávky. Číslo: 601522 – 179,- Kč.

Tak se s tím už neserte a nasaďte taky nějaký umělý baby – detailně zpracovaný – z umělé hmoty – kvůli dekoraci – samosébě.

Metro, 28. června: *Premiér uctil památku obětí.* Na tzv. Olbramových schodech do nebe pod Petřínem (Památník obětím totality) vyzval premiér Topolánek lidi, aby vyhnanili zbytky komunismu ze svých myslí. Tyhle metafóry, těch kdyby nebylo, to by bylo na světě smutno. Taky už doma ostříte kosíře a leštíte špičky vidlí, aby se nám to lépe vyhánělo? Jen aby se to zas nějak nepodělalo a nepřerostlo to v nějakou tu taftovou nebo lněnou revoluci. Nejdřív začnem vyhánět

zbytky komunismu a pak se nám to zalíbí a začneme vyhánět naše volené zástupce z paláců někam na pastvu do volné přírody.

Metropolitní expres, 28. června: *Zítřka se v zoo otevře expozice s lemury.* To konkurenční plátek na to jde jinak. Vynechá památky a vyhánění a jde rovnou k jádru. S takto lehce rozšířovatelným titulkem vysvětluje, že Senát PČR a Poslanecká sněmovna PČR podepsaly s pražskou zoologickou zahradou smlouvu o vzájemné pomoci. Proč si půjčovat lemury z cizích zahrad, když jich tu máme celkem 281...

24 hodin, 3. července: Na poslední stránce se v autorském týmu rubriky *Jak to vidí* střídá i Jan Rejžek. Je zde vyfocen ve svém oranžovém koženkovém saku, ze kterého mají jistě radost vizážisté sociální demokracie (mimochodem je to i ústřední barva tohoto ringierovského mediálního výrobku). Díky svému neotřesitelnému pohledu, vyhlížejícímu naději bytující někde mimo list (dívá se doprava, ale z našeho pohledu doleva), a díky čupřině nad jednu polovinu

lebky nahoněných vlasů, ze které by měl radost i Prince, se jeho fotka stala ikonkou patřící někam na tablo zasloužilých občanů simpsonovského Springfieldu. A k tomu tradiční rejžkovský smysl pro humor, jenž by nejvíce ocenili čtenáři *Humoristických listů* – bohužel už jich moc nežije.

Rád si to prohlížím, dokud je Rejžek bdělý, můžu klidně spát.

V mé soukromé anketě Nejužitečnější idiot 2007 zatím jasně vedou dvě jména. První je Jan Tamáš, předseda Humanistické strany a mluvčí iniciativy Ne základnám za odpověď na dotaz Petra Holce Nabízíte tedy morálně čistší lidi než ostatní politické strany? (*Reflex* 24/2007) – Určitě. Jsme nezkorumpovatelní kvůli určité vnitřní volbě. Peníze pro nás nemají vyšší hodnotu než dobré bytí lidí. Tohle už je spíš pro doktora Chocholouška. Ale je tady demokracie a její hlídací psi, tak Chocholouška nechme ještě v garáži a vyčkejme, třeba se ukáže, že „vnitřní volba“ znamená něco úplně jiného, než si většinově myslím.

Druhým adeptem je samozřejmě Jakub Patočka se svou rolí v kauze Anička ve 21 obrazech aneb Škrdla Education Masacre Barnum Show. V normální společnosti by takový člověk mohl těžko dělat šéfredaktora „literárního“ média, nicméně u nás nic není nemožné. Vždycky si pomyslím na tu nebohou paní Vaculíkovou, která Tatovi nejspíš odpustila jeho milenecké rajsy. Akorát že tenhle, ten asi těžko vydejchává, ale nic s tím nenadělá. Kdyby nebylo Vaculíka, nebylo by Jakuba Patočky. Ten starého pána obludil neznámým lektvarem (však je to taky ekolog) z bejlí nadšením, přidrzelostí a ufounství podobajícího se patosu Vesmírných lidí, takže pro paní Vaculíkovou není šance, jak tuhle koalici rozbít. Z platonských dob sice známe lásku starších mužů k jinochům, ale Patočka už není jinoch a Vaculíka, archetyp macho-patriarchy, si těžko představit v roli tokajického filozofa. Bude v tom něco jiného. Asi nějaký háček. Na

háčku návnada. Ta čeká na rybu. Zlatá plnívá tři přání. Dál už to znáte.

Hledaje nějaké vzrušení, proploval jsem erotickými inzeráty v internetové verzi Annonce. Jeden se mi líbil: Tady zena po padesátce mas zajem o pekny sex tak zavolej ji cin a okoli. No to si dám líbit. Otevřel jsem okno a zařval jsem: Jičín a okolí. Pravda, trochu jsem se styděl, ale když chce člověk trochu zlobit, nesmí být prudérní. Jenže nic se nedělo. Žádný pěkný sex. Ani špatný. Ani fuk. Tak jsem zase okno zavřel.

Z povinné četby

Tak Egon Bondy taky psal hry, řekl si Vypráskaný intelektuál, vrtaje se propisovačkou hluboko ve zvukovodu. Kdo by si to pomyslel, že tenhle marxist levý je takovejhle Ferda mravenec, práce všeho druhu. Dlužno dodat, že Vypráskaný intelektuál záviděl všem všechna jejich písmenka, protože on tu svoji spoustu nemohl nikde udat a byl tak nějak nasrat. Teď to teda odnesl tenhle bláznivej skřítek a průměrnej básník, jak si Vypráskaný intelektuál přečetl v nějaké kritice od Vladimír Justa, kterého si neustále pletl s Vladimírem Justlem. Aby si je přestal plést, začal to vyslovovat „džast“. Aby bylo jasno.

Proč to tydleti nakladatelé vydávají, takový srágorý, a ještě k tomu byl ten Bondy udavač. A my slušní lidi nemáme šanci. Hluboko ve zvukovodu se propisovačka zadrhla o cosi, co mohlo být buď mazem, který je však možno odstranit poměrně jednoduchou technologií, nebo to mohl být nějaký terénní útvar, furunkl, což by bylo nepřijemné. Jednak to Vypráskaného intelektuála odvádělo od sofistikovaných úvah o jeho místě ve světě a jednak se děsně bál doktorů. Nejhorší na tom všem bylo, že Bondy byl taky doktor. Sice filozofie, ale o to to bylo horší. Vypráskanej intelektuál byl jenom Mgr. a nesl to sice statečně, ale hořce.

Bondyho hry jen tak prolistoval, občas se někde zastavil, aby mohl po přečtení několika řádek udržovat v sobě plameny nasranosti. Tohle všechno jsem už taky vymyslel, a tady taky – a co? Ještě že se tenhle starý popleta upálil v té uherské Blavě, aspoň už od něj bude pokoj a nebude se jím zaštiťovat těch několik místních pitomců. Co ti lidi napsali do všech těch novin žvanění. Že prej guru. Hovno leda tak. Vypadá to, že to není furunkl, ale špínka, propisovačka už zase klouže volně a nic jí nestojí v cestě.

Když viděl Vypráskaný intelektuál jednu z posledních fotek doktora Bondyho, ihned se mu k tomu asocioval obrázek amerického star-vraha Charlese Mansona, stejné oči, stejný děs z propalujících zorniček. Tohle nebude hodnej člověk, ten se nemá rád, a kdo se nemá rád, ten nemá rád ani lidi, nebo nějak tak to je, brumlal si Vypráskaný intelektuál. Asociovat ho bavilo. Byl to průvodní znak jeho intelektuáliství. Občas upadal do dlouhých etap asociování a v mezích se stíhal jen tak tak vyčurat.

Ale co s tím Bondym. No schovám si ho, může se to někdy hodit, příležitostně. Volný zvukovod vyvolal ve Vypráskaném intelektuálovi libost a každá slast znamenala, že přestal být bdělý a sklouzával na pozici oportunismu.

Než doběhne slast do cíle, telegraficky: Egon Bondy – Hry. Doslov *Bondyho cesta do Národního* Lenka Jungmannová. Vydalo Nakladatelství Akropolis, s. r. o., v Praze roku 2007. Jedenáct her ze 14, které autor napsal pro Radima Vašinku a jeho divadlo Orfeus od srpna 1968 do konce roku 1970. Řazení

v knize neodpovídá době vzniku: *Nic jsem si nemyslel, Otec v restauraci, Ministryně výživy, Návštěva expertů, Kdekoliv v současnosti, Na dvoře Ludvíka XVI., Jednoho odpoledne, Jednou v noci, Devatenáct set padesát, Pozvání k večeři, První večer s maminkou.*

Šlus, slast doběhla do cíle s vyvrkнутým kotníkem. Nastala kontrarevoluce v podobě smutku. Vypráskaný intelektuál byl smuten ukrutně a jeho smutek se rozléval do všech koutů jeho intelektuálního bytu. Od žádných filozofů si nenecháme rozvrátit naše duše, zavřel Vypráskaný intelektuál Bondyho knihu.

Že by zkusil druhé ucho?

Z nepovinné četby

Mám spoustu knih a většinu z nich jsem četl, protože většinu těch knih, co mám, jsem si pořídil v těch letech, kdy jsem mohl jen číst. To byla jediná moje svoboda. Akorát si občas nevzpomínám, o čem co je. Takže vždycky, když jdu na WC, vytáhnu odněkud nějaký svazek a dám mu šanci, aby mě oslnil. Teď se to povedlo novele Philipa Rotha *Sbohem, město C.* (Praha, Odeon 1966). Roth rozrývá jako prase bradavičnaté americkou prudérii, v této jeho prvotině se vše točí kolem lásky a pesaru, jeho aplikace a posléze jeho nalezení matkou jeho nositelky. Co ho má co matka najít někde zahrabanej v šupleti, když pesar se ukládá ji-

nam a má tam jistit, aby se nejvýbojnější spermie nedostaly za sanitární kordon? No, a o tom to právě je.

Hrdina je zaměstnán v knihovně. A od sud jsou dvě ukázky, které mě neobyčejně potěšily. Jo, s tím pesarem nemají vůbec nic společného, i když to budeme brát jakkoli dialekticky.

„Hele,“ řekl, „depa tu máte šumění?“

„Cože?“ zeptal jsem se.

„No přece šumění. Copa tu nemáte šumění?“

Mluvil tím nejnesrozumitelnějším jizanským černošským nářečím a jediné slovo, které jsem pochytil jasně, znělo nějak jako šumění.

„Pověz mi to pořádně,“ řekl jsem.

„Šumění. Čeče, no přece vobrázky. Vobrázkový knížky. Kde sou.“

„Myslíš knihy o umění? Reprodukce?“

Chytil se toho cizího slova. „Jo, jo. To je vono.“

„Máme je na několika místech,“ řekl jsem mu. „Který umělec tě nejvíc zajímá?“

Chlapcovy oči se tak přimhouřily, že celá jeho tvář vypadala černá. Začal ode mne couvat, jako před chvílí od toho lva. „Šickni...“ zamumlal.

(strana 34)

Po obědě přišel ten černošský klučík. Když procházel kolem mého stolu ke schodům,

zavolal jsem ho. „Pojď sem,“ řekl jsem. „Kam máš namířeno?“

„Do vodělení šumění.“

„Kterou knihu čteš?“

„Tamtu vod pana Kokaina. Helejte, čeče, já nedělám nic špatnýho. Nic jsem nikam nečmáral. Můžete si mě prošacovat –“

„Já vím, žes nic neudělal. Poslyš, když se ti ta kniha tolik líbí, proč si ji prosím tě nevezmeš domů? Máš čtenářský průkaz?“

„Ne, pane, já jsem nevzal nikde vůbec nic.“

(strany 56–57)

Tak takhle je to v té knížce o pesaru. Potom se nemůžeme divit, že tyhle Američani jsou světoví autoři.

Společenská kronika

Nejznámnější kopáč v české literatuře se oženil. To se tak někdy stane. Snad to všechny, kteří ho organizovaně nenávidí, přesvědčí, že má taky srdíčko. I když od tedka už obsazené.

Jakub Šofar

**Vypráskaný
intelektuál byl smuten
ukrutně a jeho
smutek se rozléval do
všech koutů jeho
intelektuálního bytu.
Od žádných filozofů
si nenecháme
rozvrátit naše duše,
zavřel Vypráskaný
intelektuál Bondyho
knihu.**

Strž

(velký recenzní
prostředek)

Vachkův Záviš na DVD

SMS recenze

Urcite bezte na nový film Q. Tarantina Grindhouse: Auto zabijak. Je to odpocinkovy bijak, který neurazi a chvilkami i trosku překvapí. Takhle mají vypadat televizní inscenace!

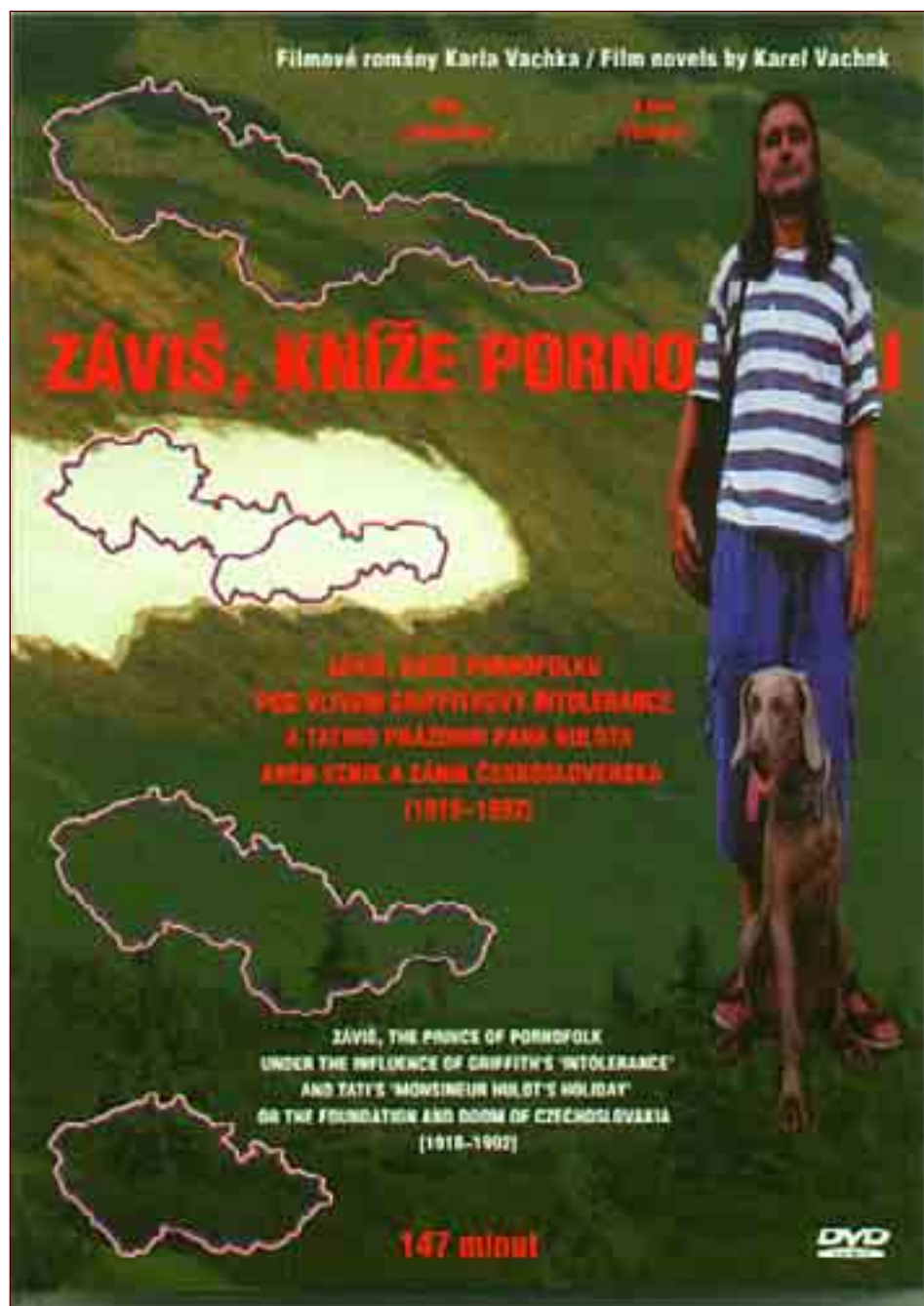
jt

První DVD z plánované ediční řady Filmové romány Karla Vachky vydal producent Radim Procházka (<http://www.radimprochazka.cz>). Film Záviš, kníže pornofilku pod vlivem Griffithovy Intolerance a Tatiho Prázdnin pana Hulota aneb Vznik a zánik Československa (1918–1992) se na médiu určeném hlavně soukromé produkci objevuje necelý rok poté, co se poprvé promítal v kinech. Na podzim budou podle slov vydavatele následovat další dvě DVD s autoryvými prvními filmy Moravská Hellas (1963), Spříznění volbou (1968) a Nový Hyperion aneb Rovnost, Volnost, Bratrství (1992). Zbývá Vachkova díla, tři díly tetralogie Malý kapitalista Co dělat? (Cesta z Prahy do Českého Krumlova aneb Jak jsem sestavoval novou vládu) (1996), Bohemia Docta aneb Labyrint světa a lusthauz srdce (Božská komedie) (2000) a Kdo bude hlídat hlídače? Dalibor aneb Klíč k chaloupce strýčka Toma (2003) mají vyjít v roce 2008.

Poslední film trvající 147 minut příliš nevybočuje z dosavadní linie poloinscenovaných dokumentů, filmů–přednášek nebo filmů–esejů kontroverzního režiséra a pedagoga na pražské FAMU (1940). Va-

chek v něm ideově vychází ze svého předtřemi roky vydaného filozofického testamentu Teorie hmoty. Zde i ve filmu se často zmiňuje o údajných českých mysticích, Edvardu Benešovi a Alexandru Dubčekovi. Třebaže neustále očerňovaní, jednali podle autora vždy správně, resp. tak, jak jediné mohli. Tyto osobnosti z dějin Československa jsou ovšem jen kamínkem v mozaice filmu, který je oproti svému názvu navýsost současný. Dá se považovat i za neobvyklý muzikál: jednotlivé jeho části totiž předělují naživo zpívané písně předního českého autora tzv. vulgar-folku Záviše. Jeho skladby vždy komentují–nekomentují uplynulé nebo přicházející scény, v nichž Vachek většinou podrobuje nějakou osobnost křížovému výslechu, případně zobrazuje bizarní události. Ty mohou být snímány přímo, nebo z monitorů a obrazovek (záhlavec Miroslava Macka Davidu Rathovi, Paroubkův kontroverzní projev po prohraných volbách apod.).

Vachek vytahuje z dění v naší současnosti výrazné jevy, které jsou hloupé nebo směšné, ale záměrně je nekomentuje, nebo pouze implicitně: např. výrazem tváře, pokynutím ke stopnutí kamery či prostřednictvím prostoru a kontextu, který té

ktelé promluvě či situaci ve filmu dá. Uka-
zuje tedy tyto události v jejich původní
ambivalentnosti, totiž právě tak, jak se
s nimi běžně setkáváme, a proto je nedo-
kážeme jednoznačně odsoudit. Naši sou-
časnost podává autor nepřikrášleně, tedy
především jako odvozenou pseudokulturu
obalenou lžemi politiky a reklamy. Hodně
prostoru ve filmu dostávají díla českých
výtvarníků, která v posledních letech kon-
troverzně zasáhla do veřejného prostoru.
Vachek tak nepřímým vyjadřuje, jaké umě-
ní preferuje – společensky angažované,
vyvolávající diskusi; takové jsou ostatně

i jeho filmy a takové je jeho veřejné půso-
bení.

Formálně režisér užívá téměř výhradně
statické záběry, většinou celky. Těmito pro-
středky u diváka posiluje pocit odstupů od
reprezentovaných scén. Nestříhá příliš, tedy
neklame, chce být důsledně pravdivý, což
souvisí i se záměrnou neestetičností jeho fil-
mových obrazů. Vachkovou formální libůst-
kou je důsledné užívání asynchronie obrazu
a zvuku, nejinak je tomu i v Závišovi. Tím se
posiluje nejednoznačnost filmu. Někdy jsou
zde přítomny až tři různé plány najednou –
obraz, hlas a doprovodná hudba.

Vachek vytahuje
z dění v naší
současnosti výrazné
jevy, které jsou
hloupé anebo
směšné, ale záměrně
je nekomentuje, nebo
pouze implicitně:
např. výrazem tváře,
pokynutím ke stopnutí
kamery či
prostřednictvím
prostoru a kontextu,
který té které
promluvě či situaci ve
filmu dá.

DVD se Závišem nabízí možnost čes-
kých, anglických, francouzských a polských
titulků. V menu si lze vybrat jednotlivé ka-
pitoly, zhlédnout trailer a fotogalerii a pře-
číst si CV autora. Nutno podotknout, že in-
teraktivní rozhraní nemá příliš pěknou gra-
fickou úpravu a bonusy toho mnoho nena-
bízí (proč zde nejsou např. vděčné vyne-
chané scény?). DVD si lze za příjemnou ce-
nu 199 Kč zakoupit ve vybraných obcho-
dech nebo objednat na adrese: info@radimprochazka.com.

Jaroslav Balvín ml.

Strž (velký recenzní prostředek)

Krajky na léto?

Urban sám označil v podtitulu
své povídky za divné, nikoliv
hororové nebo jiné.

Nad poslední knihou Miloše Urbana Mrtvý holky to doslova vře. Recenzenti se (kromě radikálních výjimek typu Karla Kouby) sice vesměs shodují v tom, že sbírka „v podstatě ob stojí“, nicméně to rozhodně není vrchol (a ani hřebec) Urbanovy tvorby. K takto zhuštěnému hodnocení se přikláním také já.

V knize je několik vyloženě silných povídek (Běloruska, Štědrá noc baronky z Erbannu, To strašný kouzlo podzimu a snad i Záznam rozhovoru se ženou středního věku), pár povídek zlatého středu (Faun, Žádný něžnosti), několik povídek lehce pokulhávajících, ať již v pointě nebo příběhu samotném (Smrtečka, Občina, Vlasy), a jedna (nejméně jedna) povídka, která by potěšila u Viewegha, ale Urban ji snad nemá zapotřebí. Mluvím o Pražském Jezulátku, kde se sice snoubí mistrovství vytvořit „divotvornou“ atmosféru s „hororovou“ zápletkou (slovo hororovou se na toto místo sice nehodí, ale k oběšené dívce těžko hledat jiné), leč celkové vyznění je tak sentimentálně prázdné, jak jen mohou vánoční příběhy z magické Prahy být.

I přesto nebude ochuzen čtenář, sledující Urbanovu tvorbu souvisleji. Ve sbírce Mrtvý holky narazí na postavu Maxe Unterwassermana (Běloruska) i motivy čarovné Prahy – temné uličky, zákoutí, katedrálu nebo krámky plné neobvyklých věcí. Typicky Urbanův zůstává také cit pro výraz, pro který nechává ožít široká, často zapomenutá sémantická pole zvolených slov. Celkově by se dalo říct, že Urban v povídkách vizualizuje mnohonásobně víc než ve svých románech. Je to pochopitelné, omezený prostor povídky nedovoluje například propracovat postavy tak, aby ožily, je tedy mnohem snazší, může-li čtenář děj „vidět“. V tom smyslu je právě Běloruska skutečnou pastvou pro oko, i pro to ženské.

Na povídkách je vidět, že vznikaly během delšího časového období. Liší se kvalitou, délkou i tématem, protínají/přibližují se však právě v oblasti stylu a dílčích témat. To, které povídky doslova prožívá, je lidská sexualita ve své méně známé (méně popularizované) podobě. Starožitník v Bělorusce by mohl být bez obav označen za úchyla se sadistickými sklony – kdyby ovšem jeho libůstky Urban nevykreslil tak estetizovaným způsobem. V jeho podání může být Max Unterwasser také skutečným znalcem umění, jak o sobě sám říká. Pochybuji, že by šperky zaryté v holé kůži, „osm světlounce zelených smaragdů zasazených ve žlutém zlatě“ (s. 25), dívka vedená městem na obojku „po ušlechtilém zvířeti jménem Rea, legendární

vysoké setří feně knížete Schwarzenberga“ (s. 20) nebo pánovy monogramy vyřezané na dívčině pozadí někoho pohoršily – vzpomeňme jen všeobecnou oblibu pasáže popisující mučení v Legendě o svaté Kateřině. Podobně „civilizuje“ Urban estetickou zálibu v lolitkách (Občina), fetišismus (Vlasy), masochismus (Žádný něžnosti), homosexualitu s obsedantními sklony (Faun) nebo skupinový sex na všechny způsoby (Štědrá noc baronky z Erbannu, Záznam rozhovoru se ženou středního věku). Způsobem pojetí i vyjádření jsou sexuální úchytky v Urbanových povídkách funkční a nevulgarizují ani autora, ani příběh samotný.

Urban sám označil v podtitulu své povídky za divné, nikoliv hororové nebo jiné. Tím, že takto obešel zavedené žánrové kategorie, opatřil si zároveň důsledné alibi – protože kdo může definovat, co znamená „divná povídka“? Jsou divné v tematice, divné ve stylovém zpracování, divně napsané? Jsou divné divností svých postav? A divné vůči čemu? Povídky sebrané do knihy Mrtvý holky mají velmi rozdílnou kvalitu, ale souborné označení „divné“ znesnadňuje jejich hodnocení, v pozadí každé námitky může stát autorovo „Ale co jste čekali od divných povídek?“

Při pokusu o žánrové zařazení Urbanových povídek se můžeme zkusmo odrazit od titulu knihy. Mrtvý holky by mohly souhrnně označovat ústřední postavy povídek, mrtvé v nejširším slova smyslu. Kolja (Běloruska) je mrtvá hned dvakrát, nejprve špatnou identitou kurvičky z Východu, pro kterou se jí starožitník zmocní, poté svým útekem v závěru, kdy pro slepého muže už její

A co se týče grafické podoby sbírky, přiznávám, že vkusný krajkový žertík zaujal i mě.

nedosažitelná krása umřela. Smrtečka přímo odkazuje k „malé smrti“ hlavní hrdinky, stárnoucí žena je mrtvá ve smyslu svého divokého mládí (Záznam rozhovoru se ženou středního věku), bosorky (Občina) přicházejí z jiného času, a mohou tedy být mrtvé ve smyslu nereálné, rusovlasá Wanda (Vlasy) žije jen pro svou lásku, v povídkách Pražské Jezulátko, To strašný kouzlo podzimu a nakonec i Štědrá noc baronky z Erbannu je ženská mrtvola skutečná. Otázkou zůstává Faun (snad domněle mrtvá Helena?) a Žádný něžnosti. Každopádně bych nezaměňovala „divné povídky“ za „hororové povídky“, už proto, že Žádný něžnosti ani Vlasy v sobě rozhodně hororové prvky neobsahují.

Tomáš Fojtík se ve své recenzi nechal slyšet, že sbírku lze brát „jako ukojení naší nedočkavosti nad novým románem Miloše Urbana“. Snad ano. Lze ji brát také jako sebevědomý pokus udělat si na léto radost – a uklidit v šuplíku. Tím, že autor zařadil povídky ověřené, publikované i jinde, pojistil si v jistém smyslu, že ta hromádka textů, kterou si „nechal svázat“, nepropadne. Že si to spisovatel jeho pověsti a kvality může dovolit i vůči čtenáři, je fakt, na kterém nelze hledat nic špatného.

A co se týče grafické podoby sbírky, přiznávám, že vkusný krajkový žertík zaujal i mě. Argo si kvalitu zpracování knih drží, ale vydávat bibliofilie „populární“ a současné prózy není v Česku ještě stále zvykem. Tím spíš mu slouží jeho sebevědomí a odvaha ke cti.

Lucie Nováková

Kněžní skicář ¶¶.

Jak jsem se tak probíral hromadou knih k recenzi, které se mi za uplynulé měsíce i roky nasbíraly, uvědomil jsem si, že mě asi nějakým podivným způsobem fascinují vzpomínky, memoáry, příběhy skutečných lidí, a přitom vlastně příběhy do jisté míry smyšlené, fabulované i doslova vylhané. Deníky, soubory dopisů, památníky, vzpomínkové rozhovory, auto i neautobiografie. A knih tohoto ražení na mě z té hromady koukala celá spousta.

Docela jistě nejsem sám, koho podobná témata lákají – jen si všimněte, kolik vzpomínkové a deníkové literatury vychází. Schválně si zkuste do databáze Národní knihovny zadat třeba spojení „Z deníku“... A hned tu máte od Františka Bukváře Z deníku vraha nebo od Ferdinanda Peroutky Z deníku žurnalistova. Jindřiška Wurmová přispěla svým líčením Z deníku sedmnáctileté, Arnošt Lustig téma rozvinul na titul Z deníku sedmnáctileté Pavly Sch., Antonie Šátková přidala Z deníku služky, Józef I. Ktraszewski Z deníku starcova, podobně na tom je Stanislav Zima se svým vyprávěním Z deníku starého člověka nebo Mirko Vosádka Z deníku starého zálesáka a táboření. A dál to jde v rychlém sledu: Eduard Doubek Z deníku stíhače, Karel Ruml Z deníku Vlaku Svobody, Miroslav Jirásek Z deníku vlastizrádce, Sokol-Tůma Z deníku samotáře, František Zezulka Z deníku praktického lékaře, 1. a 2., František Naxera Z deníku policejního komisaře, Eva Hiršová dobově jasně podmíněné líčení Z deníku pionýra Mirka, Vilém Přibyl Z deníku pěvce, Stanislav Rudolf Z deníku Pampelišky, Jan Topenčík Z deníku Otce Jana Topenčíka, Egbert Belcredi aristokraticky připodotknul své Z deníku moravského politika v éře Bachově, I. R. Ključareva zase Z deníku matky, Dominik Pecka Z deníku marnosti, Malvine Schick-Rosenberg Z deníku malé Věrky, Ladislav Sylaba sebestředně Z deníku Ladislava Sylaby, podobně i Bedřich Smetana Z deníku Bedřicha Smetany nebo Antonín Strnad Z deníku Antonína Strnadla, 1. a dokonce i 2. Dále pak Josef Kratochvíl Z deníku kriminalisty, Franz Gardy Z deníku krejčovského dělníka, Pavel Kohout Z deníku kontrarevolucionáře, Josef Kolář pohádkově Z deníku kocoura Modroočka, Mirko Vosádka Z deníku kapitána, Jan Rakušan Z deníku Jarky uličnice, Václav Mentberger Z deníku Jana Josefa hraběte z Vrby, Helene Schartenstein Z deníku herečky..., Aliquis Z deníku erotika, Octave Mirbeau na podobnou notu Z deníku dcery prostitutky, Bedřich Vrbský Z deníku člověka, jenž měl být zavražděn..., N. G. Michajlovič-Garin Z deníku cesty kolem

světa, Petr Vomastek snad se sebeironií nebo kouzlem nechtěného Z deníku anorektika a zatím nakonec Henri F. Amiel Z deníku Amielova. Jednou bych si to všechno rád přelouskal. Možná náhradou za to, že si žádný deník nepíšu.

Je to nějaká zvláštní touha sledovat životy jiných. Snad snaha najít způsoby, jak se dá prožít život? Jak se s ním dá naložit? Jak to zvládli ostatní? Asi tak nějak. Například u životopisů mě vždycky velmi zajímá smrt – jednak jak se s ní ten který jednotlivec popral a jednak jak ji dovedl popsat autor knížky. Ono popsat smrt věrohodně je dost obtíž. Není to jako psát o svatbě, rozvodu, nevěře či narození potomka. U smrti máte jen dvě možnosti – buď s ní nemáte osobní zkušenost a můžete se tedy jen a jen domýšlet, nebo zkušenost, máte, a pak už je to zase dost slabota s tím psaním. Dnes tedy nad těmi knížkami, které ještě stihly smrti předejít.

Paměti starého bolševika

Život Arnošta Kolmana byl pestrý. Ale nad stránkami jeho pamětí, které vydalo nakladatelství

Host, se leckdy dere na mysl, čert vem takovou pestrost. Narodil se roku 1892 v Praze v rodině, která se později pyšnila třeba spisovatelem Františkem Langerem. Po absolutoriu Karlovy univerzity odchází na východní frontu první světové války a roku 1918 tam na Bucharinovo doporučení po svém prvním zatčení vstupuje do komunistické strany. Stal se tedy patrně jedním z prvních oficiálních českých komunistů v době, kdy u nás ještě komunistická strana nebyla. A hned se setkává s Leninem, je členem Moskevského výboru strany a bojuje coby komisař Rudé armády na Sibiři proti bělogvardějcům a československým legionářům. Podobných kotrmelců jsou Kolmanovy paměti plné. Ne nadarmo je nazval Zaslepená generace. Nejprve desítky stran popíše tím, jak miluje Prahu, a potom jde a fanaticky likviduje své krajany na Sibiři.

Arnošt Kolman nebyl milý či laskavý člověk. Kdo jej někdy potkal například v archivních dokumentech ÚV KSČ po roce 1945 (a před jeho dalším zatčením v době politických procesů), tuší, co všechno tento muž napáchal. I na něj toho dost možná bylo nakonec až moc. Na sklonku života a po mnoha vězněních, kterými se komunisté mezi sebou tu a tam častovali, odešel jako stařec ke své dceři do Stockholmu a tam vystoupil ze strany a vydal poprvé své paměti. Komunistickou víru v nich ale neopustil, kdo by to také mohl po takovém člověku chtít? On byl opravdu jeden z těch pravých komunistů, rozhodně ne pragmatik. Opravdový bolševik. Stojí za vidění asi jako zvíře v kleci. V divoké přírodě je lépe se mu vyhnout (někteří by rovnou pálili).

Lékař a politik, jediný muž v ÚV KSČ během Pražského jara, František Kriegel si v sedmdesátých letech, už coby chartista k exilovému vydání Kolmanových pamětí udělal poznámku: „Jak ten člověk žil? O co usiloval? Stojí na konci své cesty, hledá odpověď na tyto otázky. Byla to cesta správná, odpovídající nějaké pravdě? ... Jakou roli v tom hrálo jeho židovství? Jaké okolnosti země, v níž se narodil, vyrůstal, ho přivedly na cestu, kterou během desetiletí života už neopustil. Kolik obětí, kolik ran. Okolnosti, jež ovlivnily jeho zrání (léta dvacátá a třicátá)... Snaha vydolovat vzpomínky z šesti a půl desetiletí, a pak dlouhé a klikaté minulosti. (Pozor aby ses vyhnul prázdným frázím, sentimentalitě – drž se faktů, dojmů – historického pozadí).” Kriegel své vzpomínky raději nenapsal, jeho život a pohled na komunismus byl přece jen na konci života strukturovanější než Kolmanův, Kriegel nikdy nebyl ideolog, ale praktik, ve všem.

Paměti jinak

Vzpomínky a paměti lze z lidí páčit i jinak než tím, že jim dáte tužku, papír a čas a řeknete: Piš. Publicistka a spisovatelka Tereza Brdečková o tom ví svoje a léta už svoji cestu razí v pořadu dost nevkusně nazvaném Ještě jsem tady. Nakladatelství Lidové noviny ve

spolupráci s Českou televizí vydalo útlý svazek výběru z těchto rozhovorů o životě, dějinách a stáří a výsledkem není milé povídání někde u vody, ale dost surové výpovědi o životech, jaké se daly prožít ve dvacátém století. A Brdečková našťastí není historik ani novinář, ale ženská, co evidentně ráda příběhy. A tak není divu, že třeba ze života jedné zpovídané pamětnice ji zaujme spíš to, jaké to je, když vám coby mladé holce gestapo zatkne novomanžela o svatební noci, než to, pro jaké noviny dotyčný manžel pracoval. Sami najednou cítíte, jak slabé jsou leckdy politické dějiny proti obyčejnému, nebo vlastně neobyčejnému lidskému osudu. Škoda jen, že někteří z pamětníků z pořadu i knihy Terezy Brdečkové už tady nejsou.

Když je na co vzpomínat

Stačí jeden okamžik a vaše vzpomínky najednou vypadají docela jinak. Nando Parrado byl nadějí uruguayského ragby. Kdyby u toho zůstalo, asi bychom tady o něm dneska nemluvili a v Montevieu by na pultech antikvariátu dohnávaly Parradovy vzpomínky na to, jak randil s modelkami a vozil se ve sportácích. Jenže Parrado v roce 1972 patřil k několika šťastlivcům, kteří přežili havárii letadla v Andách (na rozdíl od své matky a sestry) a rovných 72 dní se snažili dočkat se na ledovci záchrany. Parrado díky své kondici dokonce poté, co se jim donesla zvěst o tom, že pátrání po nich bylo ukon-

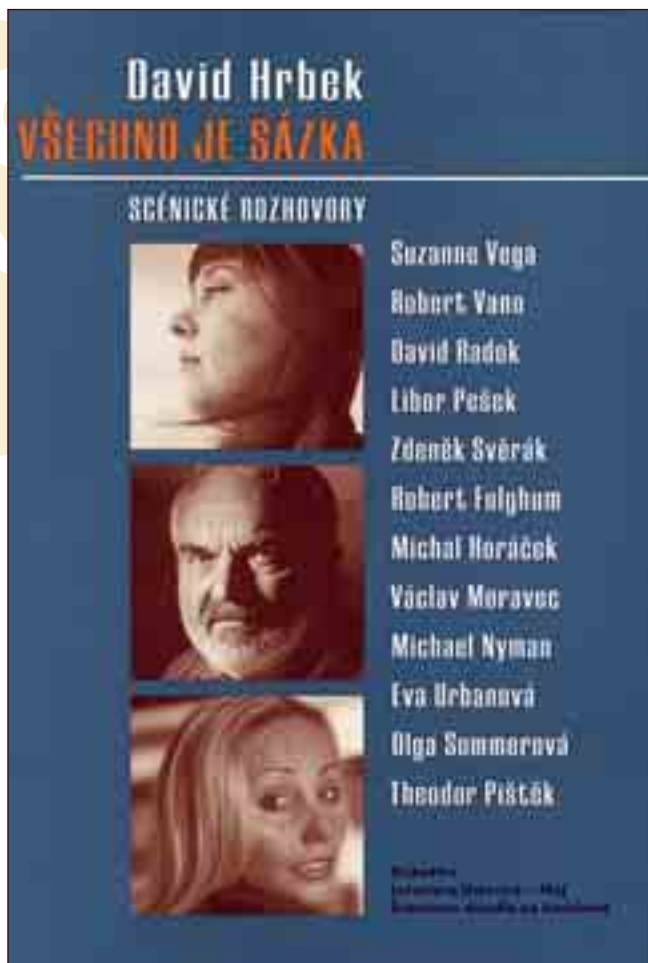
čeno, zvládl přechod přes velehory, hnán myšlenkou, že pokud se mu vše nezdaří, zemře aspoň blíže svému otci. 72 dní nejistoty, nedostatku a utrpení na místě havárie, kde ještě po zachránění přeživších zůstávala těla mrtvých.

A jak Parradův život pokračoval? Vytěžil své neštěstí v knihách a žije z toho dodnes? Nando dnes vede několik akciových společností, třeba národní řetězec železářských prodejen, reklamních a marketingových firem a televizních produkčních společností, připravuje a moderuje pořady o cestování (!), módě, současných událostech a automobilových a motocyklových sportech. Jeho vzpomínky na zázračných 72 dní v Andách vydal Práh.

Paměti veřejně

Docela něco jiného je sedět doma a psát paměti, něco jiného je povídat je někomu, kdo je pak sepíše či natočí a vydá, a ještě něco jiného je povídat je někomu veřejně. Vyprávět o svém životě před desítkami lidí třeba někde v divadle. Tento způsob vzpomínání, tázání a odpovídání můžete najít ve Švandově divadle na Smíchově, kde se konaly Scénické rozhovory. Novinář David Hrbek si k nim zval různé osobnosti ze světa kultury, jak se ostatně na divadlo sluší a patří. A neměl vůbec špatnou ruku, protože většinou ti lidé měli opravdu co říct. Ať už to třeba byly hvězdy jako Suzanne Vega nebo Michael Nyman, nebo na druhé straně figury, u kterých se dá spíš čekat, že už všechno řekly jako třeba Robert Fulghum nebo Zdeněk Svěrák. A přece ještě i u nich se najde detail, pohled, moment, který stojí za to i po tom mediálním vývaru, kterým prošli, okoštovat. A třeba jim přijít na chuť aspoň ještě na chvíli. Možná to dělá to nezvyklé komorní prostředí studia Švandova divadla, které rozvázalo jazyk i jinak vždy serióznímu, pro leckoho až upjatému Václavu Moravcovi. Člověk, který je zvyklý se spíš ptát než

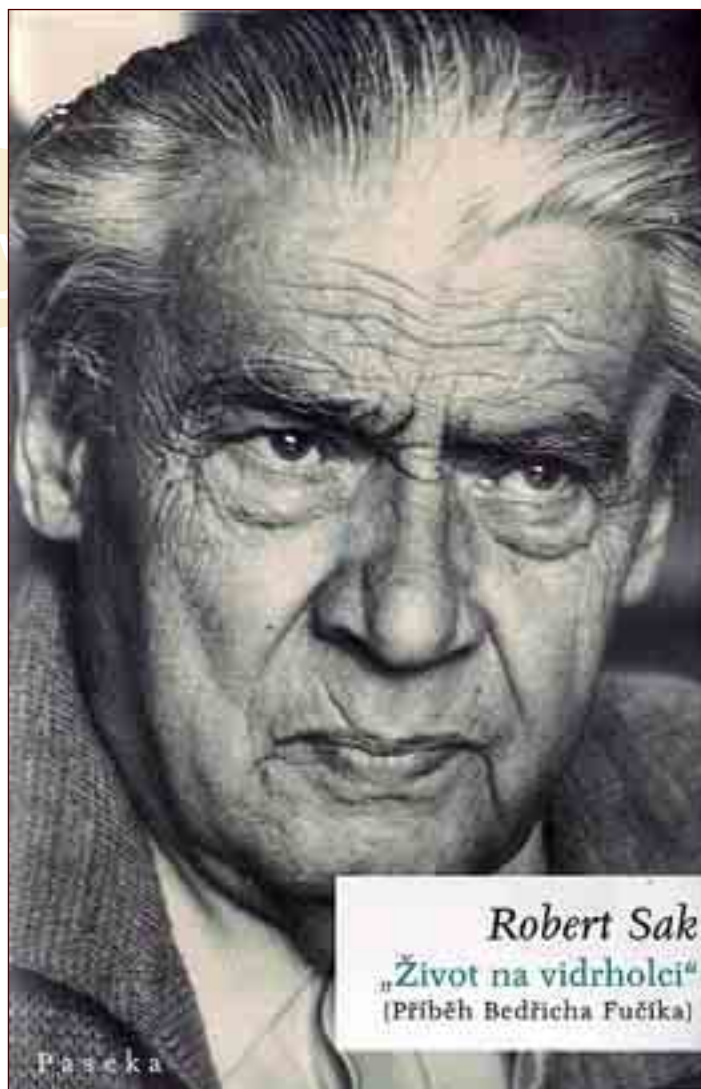

odpovídat, zcela otevřeně pohovoří o zá-
kulisí svého stýkání a potýkání se s politi-
ky, a to tak, že se ještě divíte, že s ním ti
nafoukanci dál mluví. Asi do divadla ne-
chodí a knižní výbor scénických rozhovo-
rů vydaný ve spolupráci Dokořánu, Máje
Jaroslavy Jiskrové a Švandova divadla na
Smíchově nečetli.

Život na vidrholci

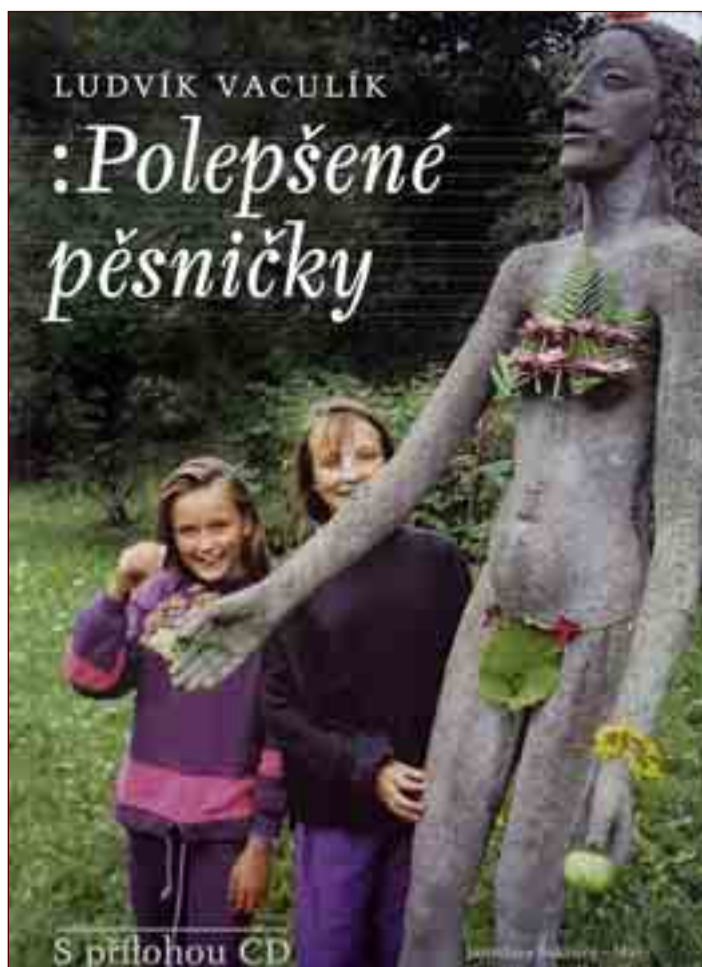
Několik generací školáků této země znalo
jen jednoho Fučíka. Toho z reportáže. Ani
ne toho přes muziku a už vůbec ne toho
přes literaturu. Jméno Bedřicha Fučíka
prostě mělo zapadnout. Jak připomíná je-
ho životopisec, historik Robert Sak, ve své
knížce nazvané Život na vidrholci (Příběh
Bedřicha Fučíka), tento literární kritik
a knižní editor, následovník F. X. Šaldy,
napsal jednu z nejlepších knih o českých
spisovatelích Čtrnáctero zastavení. O sobě
ale psát nechtěl. A tak tam, kde pamětník

paměti nevydá, musí přijít jeho životopisec a lepit střípky, které
zbyly. Sak je v této titěrné práci opravdový mistr, což už nejed-
nou prokázal. V jeho knize o Bedřichu Fučíkovi je třeba zajímavé
sledovat, jak líčí potýkání katolických literárních kruhů (ke kte-
rým se editor nakladatelství Melantrich Bedřich Fučík hlásil)
a prohradní čapkovské generace. Například Ferdinanda Perout-
ku Fučík doslova šířavě nesnáší a Peroutka zase neopomene
ušetřit špílec Fučíkovi, kdykoli k tomu dostane příležitost.
A když nedostane, tak si ji najde. Zkrátka z této perspektivy se
první republika jeví hned o poznání reálněji než z kašírované ide-
ální tatíčkovské pověsti. Fučík zkrátka byl muž chybující a hle-
dající za republiky, za války i po ní, kdy mu bylo těžce křivděno.
A Robert Sak dokázal objektu svého zájmu nenadržovat. A to se
často nevidí.

Zazpíváme si, zavzpomínáme si

O Polepšených písničkách Ludvíka Vaculíka se nemá moc mluvit.
Je to totiž škoda času a jeho plýtvání. To chce pustit si přidané CD,
ze kterého se Vaculík vyloupne jako úplně přirozený, lidový (ni-

kdy ne ale folklorní) zpěvák z rodného Valašska, začít se do textů jako třeba do dívčího popěvku: Jaks ňa viděl ve dně, moséls přijít v noci... a k tomu košt slivovice. A najednou je před vámi vzpomínka Ludvíka Vaculíka na jeho dvacáté století jak vyšitá, poetická, politická, lidská i literární, historická, a přitom dnešní. Nedávno v rozhlasu Vaculíkův syn vyprávěl, jak přijel po letech na Valašsko až z daleké Francie. Léta v tom kraji nebyl a šel najednou kdesi do kotárů a potkal v něm stréca, který na něj koukl a říká: Ty jsi Vaculík. – Tak. – A od Lojzika? – Ne, od Ludvíka. – Aha, taky dobře. Ale Lojzíkovi se víc podobáš. Kdo ještě má dneska takové kořeny? Polepšené písničky jsou jich plné. O Polepšených písničkách Ludvíka Vaculíka se nemá moc mluvit. To je kus vzpomínky a poezie, nad kterou se má jenom tiše žasnout. A už ani ťuk.

Martin Groman

SMS recenze

I když úplně všem v knižním rozhovoru Jaroslava Riedela s Jirím Černým, nazvanému Kritik bez konzervatore, rozumí asi jen sami jeho protagonisté, je v něm dost zajímavých a poučných věcí pro každého, kdo není úplně netečný vůči hudbě, publicistice, životu v Československu v posledních padesáti letech a jeho reflexi i důsledkům, anebo prostě jen vůči mezilidským vztahům obecně.

hh

Mezi pozorovatelem a voyeurem

Stačí přeléstnout pohledem obsah sbírky Tamponáda, a z názvů básní jako Poslední sbohem, Co zbývá atp. je patrné, že poezie Jiřího Dynky (původem ze Zlína), v devětatřiceti letech autora už páté sbírky, je laděna existenciálně. Volným jednotlivým momentem sbírky je básníková evidence všednodenních významů, v nichž spatřuje pragmatické souvislosti se svou vnímavou osobností. Přesto se v textech Tamponády objevuje několik témat i kompozičních prvků, které je zasahují výrazněji.

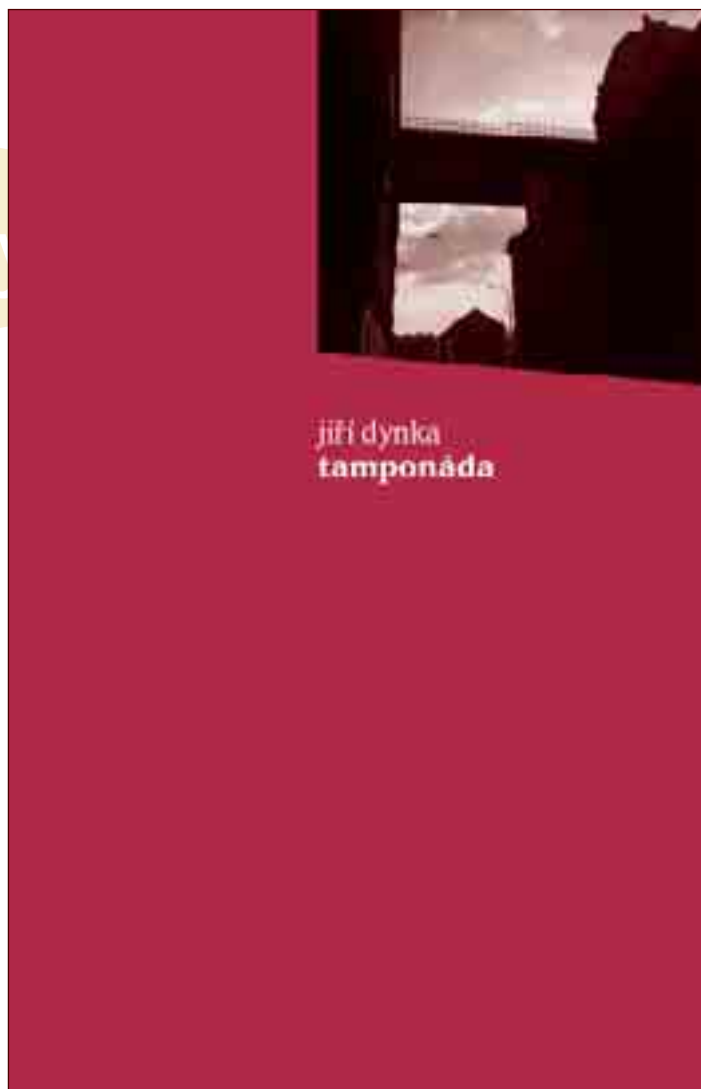
I když Dynka s gustem tematizuje negativní projevy uplývání času a strach ze stár-

nutí, není fatalista. Ví, že bytí k smrti lze úspěšně vzdorovat zdravou odvahou, která umožní přijmout osudovou úzkost a smířit se s nevyhnutelným tíhnutím k zániku. A jaká je zdravá odvaha v podání Jiřího Dynky? Proti tíživému osudu je to jemná, vědoucí ironie okořeněná nonsensem, skrze kterou se dá dohlédnout dna vážného okamžiku, aniž vás jeho existenciální ladění zcela obestře. Proti osamění je to pak společnost, a to nejlépe ženská, dívčí – a ještě lépe pouze taková, na kterou možno beztestně hledět, kterou možno zkoumat. To básníkovi většinou stačí – Dynka se nám představuje především jako nezúčastněný pozorovatel, jenž bezostyšně upozorňuje na výjevy, kterým obvykle věnujeme pozornost jakoby úkosem; často se soustředí na tři generace žen ze své blízkosti. Jeho vášeň pro pozorování z odstupu nabývá charakteru lehké obsese a nestydatosti až voyeurské; se zaujetím čtenáři předkládá vzrušivé okamihy nejpohlavnějších ženských vlastností; ze svého anonymního pobývání v pražských ulicích, parcích, příměstském lesíku nebo třeba z pohybu prostředky hromadné dopravy místy činí vzrušivou výpravu za erotičnem.

„Mezi nafialovělými rozpálenými skálami
na koupališti Divoká Šárka
tobogánový vodopád sjíždějí dívky nahoře bez,
ale já toužím po rozepínacích stádiích:
svlékacích,
moje tělo, s prsy chlapce, by si vybrala
málokterá; jedna Lenka se do mne zamilovala už dávno,
už zdálky – do mého dolního rtu,
ale zblízka do zvětšeného penisu z lásky!“

Dynka sebejistě vede čtenáře sledem obrazů („mezi nafialovělými rozpálenými skalami“), které jsou jakýmsi „výsečemi“, tezatými charakteristikami situací. Vývoj básníka, jehož psaní prodělalo jakési „umravnění“ (podle jeho slov se dá jeho textům zhruba od doby přípravy Tamponády říkat „básně“), napovídá, že tezatost a fragmentárnost, tak charakteristické pro celou sbírku, jsou pozůstatkem experimentu kaligramů pro psací stroj. Od obratného načrtnutí prostoru („na koupališti“), k jehož vystižení s oblibou používá exaktní, skoro technické terminologie („tobogánový vodopád“), směřuje trochu egovztažně k vlastní osobě; přesně a soustředěně zaostří na výsledný obraz („dívky nahoře bez“), aby jej umně i s vtipem provázal s prožitkem vlastního těla („moje tělo, s prsy chlapce“), se svou představou („toužím po rozepínacích stádiích“) či vzpomínkou („jedna Lenka se do mne zamilovala už dávno“).

Tím je způsoben přesmyk z okolní scenerie (významné je tu vnímání projevů dočasnosti ročních období v městských ulicích), jež je

zrovna tak všední, jako je básník pro své okolí introvertní a neúčastný, k pohledu zatraktivněnému básnickovou smyslnou touhou. Tento přesmyk působí skoro jako šlehnutí bičem a bývá osobitě zdůrazňován i interpunkcí: pomlčkou, dvojtečkou. V kontrastu přesně spočítaného a zvážného vidění („7 hodin po východu slunce“, „nestárnu, je mi nanejvýš 24 let“), z něhož se ráz na ráz vnoříme do rozjitřeného básnickova vědomí, vzniká lehce komický efekt.

Časté vyústění básní v úlevné zvolání blíží se pointě dobře ilustruje přetlak vjemů a pocitů (tamponáda je gáza zastavující krvácení, užívá se také v souvislosti s výtokem z pochvy), který je z textů cítit a který je leckdy zmíněn i explicitně: „do zvětšeného penisu z lásky!“, „prázdniny a psaní spolu souvisí – odejít pryč!“

Přes vši smyslnost, přilnavost a tělesnost výraziva je to nikoli nahé, viditelné erotično, ale spíše provokující krajka okamžiku, která koketuje s básnickovou a posléze i s naší představivostí a kterou Dynka spouští v podobě všednodenních scenerií na původce koketerie, intimní rysy ženskosti, běžně ukryté ve stínu pohnutí, gesta (jedná-li se o křivky viditelné) či v galantním mlčení společenských konvencí (v případech určujících „vnitřních“ významů

v ženském životě). Dynkův slovník líčení ženské fyziognomie není příliš poetický ani básnický nadnesený, ani v nejmenším se mu nejedná o tradiční opěvování ženské krásy, naopak jde bez zbytečných klíčků a círátů přímo k věci a zručně vyhmátne to dominantní a nejvydatnější („sedací sval zatínaný při brzdění, přehození nohy přes nohu v minisukni“, „moje bolest dcery: / poznám, kdy přijde o panenství?“). Nechává jen kratičce, paradoxně jakoby cudně zaskvitnout, aby imaginativně nasvětlil a domodeloval o to soustředěněji. Tomu odpovídá jazyk s minimem sloves (častokrát ještě v neurčitém tvaru), artikulující výrazně pomocí přídavných jmen a příslovcí. Asi nejtypičtější ukázkou hutného a koncentrovaného vyjádření, jaké Dynkova poetika nabízí, a zároveň autorovou oblíbenou figurou je básnická zkratka vycházející z vazby dvou větných členů stejné nebo podobné valenční pozice na řídící slovo („písemně pracovat pohlavně“, „moje bolest dcery“).

Domnívám se, že jednou z hlavních příčin toho, že Tamponáda vzbudila v loňském roce zájem, je osobitost ekonomického jazyka a básnicko-pragmatické vidění, jež způsobují, že jeho významuplné sugestivní obrazy se přes svou neotřelost jeví něčím známým, ve svém výběru nutné a dovádějí do důsledku význam každodenní zkušenosti. Pozorovací odstup, v podstatě neustálé vizuální přibližování s nemožností dosáhnout, zapřičiňuje, že básnickovy vize se jeví také jako možnosti, a tím nám poskytují svůdnou příležitost pohrávat si s možnostmi vlastními. A v neposlední řadě tu pak je upřímně a otevřeně prožívaná latentní sexualita.

Petr Andreas

Jiří Dynka: Tamponáda (Druhé město 2006)

Velký inkvizitor

Možná je pošetilé očekávat od velkých tvůrců, že budou odvádět stále stejně kvalitní práci. Možná je to divákova hloupost, že věří na velká divadelní jména a nechá se zmást masivní reklamou na významnou divadelní událost. S důvěrou aspoň ve zbytky vlastního zdravého rozumu a objektivního soudu pochybuju, že takovou událostí mělo být představení Velkého inkvizitora v režii Petera Brooka, které do Čech doputovalo necelý rok po své premiéře a jímž se zahajoval festival Divadlo evropských regionů v Hradci Králové.

Že režisér zvolil Dostojevského a jeho podobnost na téma duchovní svobody z Bratrů Karamazovových, v němž se Kristus ještě jednou vrací k lidem v době španělské inkvizice, je pochopitelné. Méně pochopitelná je úroveň dramatizace (Marie Hélène Estienne), jejíž provedení označme dejme tomu za „nepečlivé“ (kvalitu českých titulků ponechme raději stranou úplně.) Peter Brook si získal světový věhlas už svým působením v Royal Shakespeare Company v šedesátých letech; poté založil v Paříži Mezinárodní středisko divadelních výzkumů (sídící v divadle Bouffes du Nord) a zaměřil se na mezinárodní experimentální inscenace. V posledních letech se vrací ke „klasickému“ typu divadla, k němuž patří i Velký inkvizitor. O nelehkosti, a snad dokonce neuskutečnitelnosti takového návratu svědčí i herecká stránka představení. Herec Bruce Myers, představitel Velkého inkvizitora a dlouholetý Brookův spolupracovník, podává ve svém monologu ke Kristovi (Joachim Zuber) sice přesný, ale poněkud chladný herecký výkon. Jevištní ztvárnění strhujícího, myšlenkově i citově nabitého Dostojevského textu tak diváka nestrhne ničím. Zůstává jen téměř nudný filozofický traktát podaný nedostatečně charismatickým řečníkem.

Arogance velkého tvůrce, nebo smutné konce legendy? Nevím...

Nikola Richtrová

Že režisér zvolil
Dostojevského
a jeho podobnost
na téma duchovní
svobody z Bratrů
Karamazovových,
v němž se Kristus
ještě jednou vrací
k lidem v době
španělské
inkvizice, je
pochopitelné.
Méně pochopitelná
je úroveň
dramatizace (Marie
Hélène Estienne),
jejíž provedení
označme dejme
tomu za
„nepečlivé“ (kvalitu
českých titulků
ponechme raději
stranou úplně.)

Snahy nešťastných rodičů vyléčit Jean-Christopha s pomocí tradiční farmacie, ale hlavně metod nesčetných ezoterických životních stylů a praktik, za nimiž putují po celé Evropě, jsou nevyčerpatelné.

Mění se ale jedno: jejich syn se pomalu ale jistě mění z ubožátka v očividného spratka a násilníka.

Pátá komiksová variace na téma epilepsie

S také pátá část celkem šestidílného komiksového cyklu Padoucnice (v originále L'Ascension du Haut Mal, vznikl od r. 1996 do r. 2003) francouzského autora Davida B. (1959) pokračuje v autobiografickém líčení rodinných potíží s autorovým bratrem postiženým epilepsií: nemocí, při jejímž záchvatu dochází k chaotické elektrické činnosti v mozku, která vyvolává změnu vědomí a nezvladatelné pohyby končetin a hlavy.

Snahy nešťastných rodičů vyléčit Jean-Christopha s pomocí tradiční farmacie, ale hlavně metod nesčetných ezoterických životních stylů a praktik, za nimiž putují po celé Evropě, jsou nevyčerpatelné. Mění se ale jedno: jejich syn se pomalu ale jistě mění z ubožátka v očividného spratka a násilníka. Jeho stávající chování způsobuje kromě vleklé nemoci asi i frustrace ze sociálního vyloučení a zastydělá puberta. Vedle této hlavní zápletky můžeme i nadále sledovat, jak se hlavní hrdina, autorovo alter ego Pierre-François, pilně věnuje cvičení kresby, často obsesivní a plné monster či válečných výjevů. Jeho rané komiksové pokusy se vměšují do komiksu, který právě čteme.

SMS recenze

Cocorosie v Arse nebyly sice zdaleka takovým zážitkem jako Pixies v Akropoli téměř před rokem, ale i tak to bylo příjemně vyroci.

jt

Prostřednictvím fabule podobné předchozím dílům *Padoucnic* lze buďto meditoval nad osudem rodin s nějak postiženým příslušníkem, anebo sledovat vývoj motivů a stylu výrazné, inkoustem hýřící kresby Davida B. Ten jako by se stále víc posouval k abstrakci, jisté artificialitě výrazu a ovlivnění „vysokým uměním“. Karneval duchů, které si vybájlil hrdina, ale i obsah a „mizanscény“ jednotlivých políček připomínají díla expresionistů, kubistů a primitivního umění. Zajímavými prvky narativně-vizuální strategie *Padoucnic* je vyprávění vnitřním monologem hlavní postavy namísto prostřednictvím dialogů a také jakási flexibilita fyziognomie postav daná instrumentálním uchopením kresby, která se podřizuje

je textu; je jeho extenzí, metaforou, interpretací. Figury se zvětšují nebo zmenšují, výraz jejich tváře se nepřírozeně mění apod., vše v závislosti na duchovním rozpoložení postav nebo vztahu ke „spoluhráčům“ v šachové hře scénáře, kterou David B. rozehrává na stránkách páté části svého autobiografického opusu. Nezbyvá než litoval, že komiks nedělený jakýmkoli mezery (kapitolami) narušuje čtenářský zážitek, když občas tápeme, jestli jsme ještě v jedné epizodě, nebo už začínáme novou.

Jaroslav Balvín ml.

David B., Padoucnic 5. Mot, Praha 2007. Přeložila Markéta Štěpánková.

Prostřednictvím fabule podobné předchozím dílům *Padoucnic* lze buďto meditoval nad osudem rodin s nějak postiženým příslušníkem, anebo sledovat vývoj motivů a stylu výrazné, inkoustem hýřící kresby Davida B. Ten jako by se stále víc posouval k abstrakci, jisté artificialitě výrazu a ovlivnění „vysokým uměním“.

Z antikvariátních banánovek

Krása našeho domova

O činnosti spolku krátce toto:
Nejprve upraveny některé cesty
v místě; zřízeno pod mostem na
obou březích Orlice nábřeží;
v obecním lese pořízeny klikaté
cesty jednak k místu, které si oblíbil
Karel Bendl a jež odtud slove
Bendlovka, jednak na Letnou, kde
postavena vyhlídková besídka.
Rovněž okrašlovací spolek upravuje
a udržuje promenádu pod Lipami,
jejíž vchod osázen keři. Zvláštním
komitétem postaven za hlavního
spolupůsobení okrašlovacího
spolku r. 1899 vkusný pavillon,
určený jednak za arenu...

Při opisování těchto novinových sloupků do počítače mi v mysli vytanula scéna z filmu Páni kluci. V periferním městečku Levín kolem roku 1900 se koná slavnost, snad dokonce květinová. Při ní školní dívka vedená řídícím učitelem Lopatou zinscenují v pavilonu pod vzrostlými lipami dramatickou scénu Dobytí hradu Pokštejna. Vzpomínáš, ctěný čtenáři? Možná je to ale náhoda a Pokštejn a Potštejn se jenom rýmují, tak na to kašli a domovinu krásli!

KRÁSA NAŠEHO DOMOVA

— VĚSTNÍK —
„SVAZU ČESKÝCH OKRAŠLOVACÍCH SPOLKŮ V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM“
A KLUBU „ZA STAROU PRAHU“

POŘÁDAL:
JIŘÍ V. KLÍMA

VYDÁVAL:
SVAZ ČESKÝCH SPOLKŮ OKRAŠLOVACÍCH V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM,
JEHOŽ PŘEDSEDOU BYL
UNIV. PROF. DR. JAN URBAN JARNÍK.

V PRAZE
LISTOPAD 1904 — ČERVENEC 1905
NÁKLAD: N. SVAZU — TISKEM: POKR. V PRAZE

Okrašlovací spolek v Potštýně byl založen na můj popud koncem roku 1881. Stanovy pořízeny dle stanov spolku okrašlovacího v Blansku na Moravě a užívalo se jich téměř po 20 roků, teprve 16. září 1900 usnesla se valná hromada na změně některých článků. O činnosti spolku krátce toto: Nejprve upraveny některé cesty v místě; zřízeno pod mostem na obou březích Orlice nábreží; v obecním lese pořízeny klikaté cesty jednak k místu, které si oblíbil Karel Bendl a jež odtud slove Bendlovka, jednak na Letnou, kde postavena vyhlídková besídka. Rovněž okrašlovací spolek upravuje a udržuje promenádu pod Lipami, jejíž vchod osázen keři. Zvláštním komitétém postaven za hlavního spolupůsobení okrašlovacího spolku r. 1899 vkusný pavillon, určený jednak za arenu, jednak za řečniště při různých příležitostech, o tři roky později pak okrášlena budova ta pěknou oponou, představující dvě podoby Potštýna, dílem to mladých malířů Fr. Ženýška a J. Kočího. Pod Lipami rovněž upravena dvě hřiště lawn-tenisová, jedno před pavillonem. Aby se obecní došlo o existenci letního zatiší potštýnského, pěstoval spolek též v značné míře činnost vydavatelskou. Počátek učinil r. 1886, uveřejniv za prvních pět let zprávu úhrnnou, od té doby pak každoročně vydává svou výroční zprávu se seznamem letních hostů. Větší podnik druhu toho byl almanach »Potštýn«, na podnět redaktora t. l. a redakcí jeho sl. Marie Habeltové. Podnik se zdařil neobyčejně jak morálně, tak i hmotně, takže z výtěžku mohly býti zřízeny lázně vanové. Druhý podnik bylo otištění dramatické scény sepsané k otevření pavillonu od Kudrny Vážného »Pan Půta Potštýnský«, jakož i rok na to trojbarevná reprodukce nové opony, což obě spolku vyneslo 1350 K 53 h. Úkolů přitom zbývá ještě mnoho. Hlavním plánem pro dohlednou dobu, kterého ovšem okrašlovací spolek bez účinné pomoci sousedního K. Č. T. by neprovedl, jest postavení rozhledny na Karpatu nad Potštýnem, dílo snad ještě daleké

budoucnosti, přes to však cíl, kterým by okrašlovací spolek činnost svou na povznesení návštěvy letních hostů rád dovršil.

Nápisy do sadů. Okrašlovací spolek pražský usnesl se na návrh p. K. Skaláka, pořídit na vhodná místa do škol, do výletních restaurací a míst v okolí pražském, na parníky, nádraží příhodné nápisy, kterými by byla buzena láska ke květinám. Uvádíme tu všechny tyto nápisy i venkovským spolkům připomínající, že Svaz jest ochoten přenechat jim první dva nápisy na bílých kartonech (formátu 35 x 50 cm.) sytě zelenou barvou tištěné za výrobní cenu (20 h za kus i pošt. zásilkou). Všecky nápisy dal okrašlovací spolek pražský tisknouti také na lístky pro sklepníky. Kdo by si nápisů nebo lístků přál, nechť si dopíše do Vodičkovy ul.

Rostlina cítí jako člověk.

Květina zlomena žalostí hyne.

Nelámej, netrhej a nešlap.

Měj srdce k přírodě těší se její krásou živoucí.

Posvátno budiž tobě, co jest k potěše ostatním!

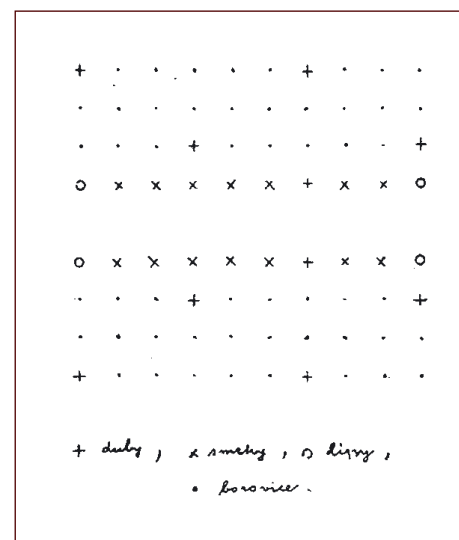
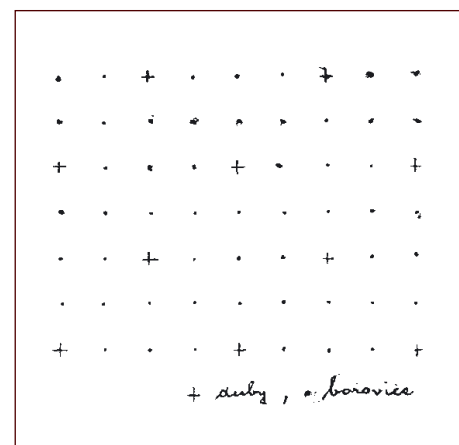
Nad otlučeným stromem, nad polámaným keřem, nad pošlapanou travou ztruchlí člověk, který má cit a srdce dobré.

Větvemi, listy a květem rostlina dýše a žije; kdo je láme a trhá, údů ji zbavuje a hladem ji týrá.

Přejte život květu, přejte život listu!

Několik slov o lesní estetice. Jak všeobecně známo, spočívá smysl pro krásno ve vnímavosti, která v nás dle zákonů rozumových jen tenkrát uspokojující pocit vyvolá, shoduje-li se s rozumem. V ohledu estetickém jest nám též známo, že rozdělení barev u rostlin není pouze nahodilé, nýbrž že určité barvy sloužívají v jednotlivých případech různému účelu. Lze to tvrditi o každé barvě. Mají-li sloužiti tudíž barvy určitým úkolům životním, musí býti též působivějšími. Jen tak lze krásného souladu docílit. Estetice má se věnovati zvláštní pozornost,

nevysazujeme na jeden pozemek stromův buď jen jehličnaté neb pouze listnaté. Přiměšujeme proto k jehličnatým sazenicím i listnaté a k těmto opět ony. Míšením právě popsáním nabude barva stromů jedné životnosti protihrou barvy stromů druhých.

Rádce spolků okrašlovacích. K čemu připevňovati přenosné lavičky? Obvykle se věc provádí tak, že se lavičky přivazují drátem ke kolům. Poněvadž zlomyslnou rukou bývají tyto koly ze země vytáženy, byl navržen jiný způsob, jak se zdá skutečně doporučení hodný. Místo kolů zakopávají se do země pařezy pokud možno dlouhé. Utlapeli se takový pařez náležitě do země, není již snadno jej vytrhnouti.

První stromová slavnost v Potštýně, která byla v čís. 3. t. l. ohlášena, konala se dne 22. března t. r. Za překrásného počasí vyšel

průvod úplného počtu svátečně ustrojených školních dětí učitelstvem vedených rázem 1 hod. odpol. ze školní budovy. V čele kráčekli praporečníci a dívky s ověncenými a fábory ozdobenými nástroji zahradnickými. Ve vzorném pořádku a za povznesené nálady prošel průvod městečkem, načež po ní cestou stoupal k místu, kde pan hostinský, místopředseda okrašlovacího spolku, nový sad zakládá. Cestou připojilo se k průvodu velmi četné obecnstvo. Také obecní zastupitelstvo potštýnské a místní školní rada byly zastoupeny. Na pokraji zakládaného sadu uvítal pan majitel účastníky slavnosti a podělil značný počet žactva ovocnými stromky, které byly dětmi radostně nesený, až dospěl průvod na místo ku zahájení slavnosti příhodné. Zde rozestaveno žactvo v kruhu, načež za napjaté pozornosti mládeže i četných hostů předneseny byly básně »Stará lípa« od Fr. Vacka Kamenického, »Práce, heslo naše« od Aloise Potěhníka a z »Moudrosti otcovské« Bol. Jablonského »Jak tu, synu, klidně stojí jabloň«. Potom řídící učitel Em. Veselík v delší řeči poukázal k užitečnosti stromoví vůbec a ovocného zvláště a nabádal dívky, by stromoví šetřili a dospěvše je sázely a pěstovaly k užtku svému i pokolení příštích a okrase rodného kraje. Na to zapěly dívky píseň »Kde můj je kraj?« a když ještě řídící učitel poděkoval p. hostinskému za jeho uznání hodné přičinění o uskutečnění krásné slavnosti a ctným hostům za laskavé účastenství, svoláno třikrát nadšené »Na zdar!« nastávající práci. Potom přikročily dívky se

Nechvilův universální
rozstříkovač Stromovka
při práci

Nemáte dosud
Pešoutovy 27

pérové žíněnky

ani

spací divánek, pohovku
nebo kohercový divan,

a snad ani neznáte onu patentní
trvanlivou pérovou úpravu? Pište si
aspoň o obrázkový ceník

J. A. Pešoutovi v G. Jeníkově.

stromky k vykopeným jamkám a pokud stačila zásoba nástrojů, činně účastnily se sázení. Po té shromáždili se všichni poznavu v kruhu a zapěvše »Kde domov můj?« ubírali se domů. Celkový dojem této povznášející slavnosti byl velmi příznivý; ve vnímavé mysli utkví vzpomínka na »stromovou slavnost« zajisté trvale.

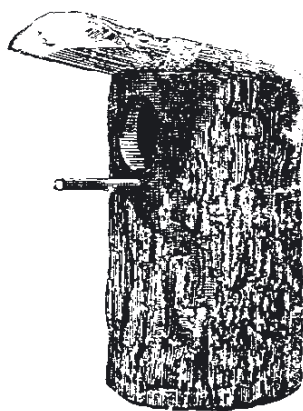
Chceme tu upozorniti – odkazující v ostatním na inserty v t. č. na českou firmu vídeňskou Fr. Nechvíle, největší tuším závod toho druhu v Rakousku, jejíž rozprašovače získaly první ceny ve veřejné soutěži pořádané na jaře r. 1903 na Mělníce, dle zprávy o činnosti ovocnického spolku pro král. České.

Ze zalesňovacího a okrašlovacího spolku pro král. hlav. město Prahu a okolí. V odboru pro velebení hostinství jsou pp. Dr. Baštýř, L. Čupr, prof. Klíma, rada z. v. Mareš, delegáti klubu čes. turistů, »Spolku pro povznesení návštěvy cizinců«. Předsedou jmenován p. L. Čupr, referentem Dr. Baštýř. Sneseo obeslati zábavné zvláště turistické a cyklistické spolky oběžníkem, aby nám oznamovaly závady, které seznaly na svých cestách v letních restauracích, a označovaly takové restaurace, jež úplně obecnstvu vyhovují a jsou doporučení hodny. Pan prof. Klíma slibuje opatřiti krátký výtah článků o zvelebování hostinství z francouzského časopisu »Revue mensuelle Touring Club de France«, abychom ze zkušenosti cizích mohli těžiti.

Z Králové Městce. Dne 16. července uspořádán byl »Květinový průvod«, který navrhl a pořádal MUDr. Stan. Rejthárek s tímto pořadem: 1. Heroldi na koních. 2. Květinové kočáry dámské reprezentace buffetní 3. I. vůz. Kytice květů zahradních. Kol »Růže« seskupeny byly lilie, narcis, tulipán, pivoňka, karafiát, hyacinth, svlačec, klematis, sedmikráska, maceška, fiala, jiřinka, měsíček a slunečnice. 4. Květinami zdobené kočáry hostů. 5. II. vůz Hold »Floře« královně květeny. Floře holdují kvetoucí keře: šeřík, červený agát, hloh, mandlovník, hortensie, jasmín, kvetoucí jabloň a kvetoucí třešeň. 6. Hudba. 7. Květinové korso: »Mladost radost«. Dívky a chlapci ověnčení kvítím, pod červenobílým praporcem, zpívajíce národní písně. Za nimi studentstvo v poděbradkách a akademici v historických krojích. 8. III. vůz Květy luční. Na voze senem naplněném kvetou: kopretina, kozí brada, kosatec, orsej, blatouch, pomněnka a prvosenka. 9. Městská rada jako protektor slavnosti. 10. IV. vůz Květy polní. V obilí pyšní se červený mák, chrpa, koukol, orliček. 11. Pořadatelé. Průvod prošel náměstím ke »staré poště«, kdež za překrásné pohody při zvucích chlumecké hudby konána byla slavnost s různými zábavami a dětskými hrami. Večer v zahradě »benátská noc«, v sále pro tancechtivé »věneček«.

připravil

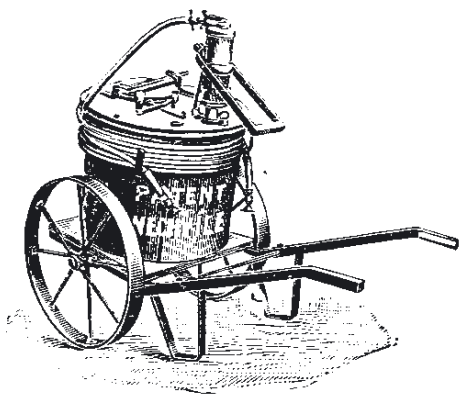
Michal Šanda

Parostrojní výroba
**budek
pro ptactvo**
25 firmy
Vorel a Pokorný,
Dob. Voda. — Pelhřimov.
Cenníky zdarma.

...aby nám oznamovaly závady, které
seznały na svých cestách v letních
restauracích, a označovaly takové
restaurace, jež úplně obecnstvu
vyhovují a jsou doporučení hodny.

Nechvílový pat. „Stromovky“

Nové dokonalé přístroje
na potírání chorob a škůdců

ovocných stromů

a veškerých zahradních i polních
rostlin, též ku bílení vápnem a jiným účelům desinfekčním
v obydlích, ve stájích a j.

Lisy a mlýnky na ovoce, čerpadla na víno.

Žádejte cenník.

54

Frant. Nechvíle,

odborná továrna přístrojů
pro vinařství, ovocnictví, potřeb
sklepních a zboží kovového

ve Vídni V./I., Marketská třída č. 98A.

Vivat košilatá reality show!

Asi nejvyhlášenější české město „horizontálního řemesla“, severo-české Dubí, už má dost nájezdů německých sousedů za povyražecím. Do centra hodlá nainstalovat bezpečnostní kamery, které se – kromě klasického dohledu na pořádek ve městě – zaměří především na návštěvníky místních nevěstinců. Kamery přitom budou nasměrovány tak, že „provinilce“ pozná pouze osoba jemu blízká nebo která ho dobře zná, např. manželka nebo obchodní partner. Radnice však čelí nepříteli Úřadu na ochranu osobních údajů – kamery by totiž porušovaly osobní svobodu občanů. Sběr osobních údajů, mezi které patří i obrazové snímky, upravuje speciální zákon a je např. potřeba zdůvodnit, proč kamera zabírá konkrétní místo. Pokud by úřad obdržel stížnost na kamerový systém, musel by se jí zabývat. V případě porušení zákona by pak Dubí muselo sáhnout hluboko do městského rozpočtového měšce, aby zaplatilo vyměřený peněžní trest. Přesto se svého oumyslu nehodlá vzdát. Co si od toho starosta Dubí slibuje? Snížení počtu zákazníků veřejných domů v centru města. Zlepšení jeho pověsti a odstranění nálepky „města prostituce“. Vedlejším produktem pak je nějaká ta mediální publicita – což, mezi námi, není na škodu nikdy.

Pod čarou: Tak nějak se říká, že nic není tak horké, jak se uvaří. Takže ani s tou ochranou osobnosti to nebude tak zlé. Do dneška mi třeba není jasné, jak chtějí radní v Dubí zajistit, aby se na městský web dívaly právě manželky německých zákazníků, kteří si do bordelů odskakují trochu si „posko(ta)čit“ asi nejčastěji. A taky mě napadá, jak to bylo s ochranou osobnosti tehdy v Jindřichově Hradci, kde městští strážníci pomocí kamer načapali náruživou dvojici souložící v telefonní budce. Dostatečným poučením pro příště jim snad bylo nucené přerušení milostného aktu (předpokládám, že v nejlepším, jak už to tak bývá) a publicita následujícího dne v místním vltava-labe-pressáckém plátku. Naštěstí bez fotek a jmen.

Blogo-epidemie i v českých médiích

Zdá se, že na podlomený organismus českých médií zaútočily nové bacily – blogy. Oblíbené u jejich autorů (kam taky psát jinak, když noviny mají omezený počet stran?), čtenářů (i oni sami se mohou oceňovat nálepkou „blogger serveru iDnes“, a to už je, pane, nějaká nálepka!) i pracovníků marketingových oddělení (těm nedá spát hlavně způsob, jak pisálky deníků přesvědčit, aby jen tak mezi řečí zmínili, že „nic nestíhají, furt někde pobíhají, blogy píší, od-

A taky mě napadá, jak
to bylo s ochranou
osobnosti tehdy
v Jindřichově Hradci,
kde městští strážníci
pomocí kamer
načapali náruživou
dvojici souložící
v telefonní budce.

Mediální (po)věstník

Dostatečným
poučením pro příště
jim snad bylo nucené
přerušení milostného
aktu (předpokládám,
že v nejlepším, jak už
to tak bývá) a publicita
následujícího dne
v místním vltava-labe-
pressáckém plátku.
Naštěstí bez fotek
a jmen.

pad třídí, a tak není divu, že mají potíže se zažíváním. Naštěstí ale objevili úplně novou – pííííp –, takže všechno už je zase fajn!“).

Blogy nám ale v novinářině udělaly tak trochu bordel – ještě větší, než tam byl doposud: Kam se v tom mumraji poděl klasický novinář? Řešení hledal i Ivan Jemelka, který ve svém komentáři (Deníčkáři a novináři – Česká média, 11. 7.) rozděluje ty „v médiích činné“ na novináře (což je podle něj „odborník nadaný k popularizaci složitých vztahů a vědomý si odpovědnosti za to, jakých zkreslení se přitom nutně dopouští“) a na pouhé deníčkáře (to je ten zbytek, který se objevuje po boku skutečných novinářů, popisuje regionální politiku v Horní Dolní, vyjadřuje svůj názor na Paroubkovu milenku nebo se vzteká nad drzostí kamionářů, co na dálnici jezdí v levém pruhu – mimochodem, nad tím bych se vztekala taky). Jemelka si tak všímá důležité proměny v médiích, která nastala vtrhnutím internetu na pole klasických tištěných deníků. Snažou být čtenáři blíží a být pro něj zábavným (a tedy atraktivním) nabízejí mu zpravodajské servery českých deníků (iDnes.cz, iHned.cz, Novinky.cz) možnost aktivně se podílet na „vytváření SVÉHO“ deníku.

Pod čarou: Deníčkové voyeurství zachvátilo i samotné novináře. Tak je možné v rámci klasického zpravodajství najít odkaz na blogové příspěvky novinářů, nenovinářů, politiků – předních i zadních, obyč. občanů i občanek a kdoví koho ještě. Je to ještě novinářina? A vydává se to vůbec za novinářinu? Nebo je to spíš jakési puzzle, které mají čtenáři tolik rádi, protože jim je blízké? Nezadělávají si novináři (a teď myslím ty opravdové novináře) na pracovní schizofrenii? Dokážou ještě najít už takhle dost vágní hranice mezi zpravodajstvím a svým názorem, prezentovaným na blogu? A jak mají, herdek, dělat dobrou a pořádnou investigativní práci (která je samozřejmě HODNĚ časově náročná), když svůj čas tráví psaním deníku, který je vystavěný především na

schopnosti rychle analyzovat současnou situaci a reagovat na aktuální problémy a otázky? Katrin Schreiberová, jedna z mladých novinářek na mezinárodním setkání žurnalistů Uniqa College of Journalists, jmenovala jako největší nešvar německých médií nedostatek financí. Podle ní brání novinářům dělat dobrou investigativní práci. Dnes se přidává další nedostatek – času – a ruku v ruce s ním jde možná i další: nedostatek zájmu ze strany čtenářů. O Paroubkově bradavici se totiž čte (a také píše, co si budeme nalhávat) daleko jednodušeji.

Jak moc jsou nahotinky nebezpečné pro děti

Po německých knihách na americkém knižním trhu sotva štekne pes – a po těch dětských už tuplem. Německá autorka a ilustrátorka dětských knih Rotraut Susanne Bernerová si však v zámoří pro svou novinku obstarala celkem solidní reklamu. Jisté americké nakladatelství, které se chystalo její knihu vydat, ji s poněkud červeními lícemi a nesmělým přešlapováním vrátilo zpět do rodných německých vod, že ji vydá až po „mírných ilustračních úpravách“. V cenzurním sílu se totiž zachytily obrázky kuřáků a malůvka ženského aktu a sedmimilimetrové sochy nahého muže. Tolik nahoty je na americké děti příliš! Americkým nakladatelům je celá věc poněkud trapná, nicméně jejich strach z negativní reakce rodičů přece jenom zvítězila, a to i nad zdravým rozumem.

Grafička a držitelka několika ocenění za dětskou literaturu si z toho nic moc nedělá (spíš nic než moc) a nad celou záležitostí se usmívá. „Vždyť ten mužský ‚pimpík‘ je sotva půlmilimetrový“ (www.spiegel.de). A i s tím ženským aktem to není tak, jak se může na první pohled zdát: není to totiž samostatná ilustrace v knížce, ale je součástí obrázku, který čtenáře zavádí na výstavu do obrazové galerie. Černé pásy přes inkriminovaná místa si Bernerová ještě umí představit, proti neviditelné cenzuře (jakou by byla jakákoliv retuš) ale bojí. „Když cenzura, tak ať je vidět, že je to cenzura!“

Pod čarou: Tak se trochu divím té precitlivělé prudérnosti amerických nakladatelů ... éééé ... totiž rodičů, kvůli kterým nakladatelství ochranné kroky provedlo. Že jim vadí zrovna nevinné ilustrace, se kterými dosud neměla žádný problém ani jedna ze třinácti zemí, do kterých se překlady Bernerové knížek dostaly. A že jiné „prasárníkové obrázky“, které si jejich ratolesti můžou prosurfovat na internetu (třeba na oblíbeném youtube.com), nechávají starostlivé americké rodiče v klidu. Teď ještě chybí, aby se ozvaly také americké feministiky (to kvůli tomu ženskému aktu) a zastánci „mužského

hnutí“ (to kvůli tomu půlmilimetrovému „pimpíkovi“). Když poprask, tak pořádný.

**Ted' ještě chybí, aby se
ozvaly také americké
feministiky (to kvůli
tomu ženskému aktu)
a zastánci „mužského
hnutí“...**

Média letně odlehčená

Letní prázdniny pro česká média představují zvláštní druh ročního období, ve kterém se kromě kachen daří také okurkám. Hlavně těm mediálním. Média dokonce plní funkci jakéhosi strážce našeho zdraví: Důsledně se starají o pravidelnou zásobu

„light“ zpráv, které odlehčují – když už ne našim žaludkům, tak alespoň – našim moz-
kům. Protože odlehčená témata k létu přece patří. Jó, kdyby jenom k létu, že jo. Ve svém sloupku To jsou nervy! (Euro č. 29, 16.7.) se proti tomuhle trendu ježí Karel Hvizďala a trefně poukazuje na to, že se z českých médií „vytrácejí informace a jsou zaměřovány za uměle vyvolávané emoce a zároveň ztrácíme schopnost zachovávat si odstup od událostí i od sebe“. Lisa Goldsteinová (Mediální sladkosti v Literárních novinách č. 29, 16. 7.) zase přidává zkušenosti ze zaoceánských médií a tamních praktik zpravodajských kanálů, které ze zpravodajství vyrábějí špičkové šejkry. Léto-nelétu, zpravodajské zásady-nezásady: Paris Hiltonová je prostě Paris Hiltonová. Že záběry blondaté dračice z vězení jsou bulvár, jako když natiskneš? A co! Diváci to chtějí, takže prsk s nimi do zpravodajství.

Pod čarou: Během studia žurnalistiky nám kdosi „z venku“ (rozuměj praxí ostřílený mazák) na jedné z přednášek sdělil asi jedno z nejtajemstvatějších tajemství novinářiny. Nebudu škrtnout, takže se podělím: bulvární témata prý neexistují, jsou jenom bulvární zpracování. To zní docela hezky – představa byla asi taková, že by se bulvárně dal podat i analytický článek o neutěšeném stavu českých silnic a dálnic. Třeba. Asi jakože ho zpracujeme jako „storku“ naplněnou až po okraj lidskými osudy a emocemi. Dokonce i nějaká ta silná slova by mohla padnout, pro jistotu ještě pár slz a závěrečná objetí. Otázka ale je, jestli my, čtenáři/posluchači/diváci máme o tydlency zpravodajské koktejly zájem.

Nějak se nám ten mediální rybník znáší. Jenže je léto – chce se říct –, takže se není čemu divit, že tak trochu „kvete“. Jak by řekli milovníci čistoty a ochránci přírody brojící proti znečišťování: Hnus je to. Tak abychom z toho letního light optimismu nebyli celí odlehčení – „the best of“ na konec: Lepší už to nebude.

Poetické okénko ...

...tentokrát pořádně dokořán, ať si taky pořádně užijeme zlatých klasů, lesů, nezkosených luk a strání. Dokud ještě jsou – než nám je všechny z nařízení výsostpánů z Bruséelu osejou řepkou. Víte, co to dá práce i dostat ten žlutěj pel z oken a parapetů?? Hodně! Tak hurá do polí a sadů, s předzvěstí milostných avantýr a dostaveníček léta s podzimem.

Předzvěsti

Za plečkou dodělává
pořezaný měsíc.
Psi větří ve vzduchu
čerstvou krev.
V sadech už vyrážejí
prudké barvy.

BOK, Emil. Zahrady. Tábor, Zahrada,

Kateřina Komorádová

...trefně poukazuje na to, že se z českých médií „vytrácejí informace a jsou zaměřovány za uměle vyvolávané emoce a zároveň ztrácíme schopnost zachovávat si odstup od událostí i od sebe“. (...) Že záběry blondáté dračice z vězení jsou bulvár, jako když natiskneš? A co! Diváci to chtějí, takže prsk s nimi do zpravodajství.

Canny

děmon 182

<http://canny.obnibroskove.cz>

Dovolená s poradcem

Jindřich je oborník na slovo vzatý. Doslova. Jako zaměstnance jedné z velkých konzultantských firem si ho zákazníci najímají, aby jim radil, jak mají dělat svou práci. Mnohdy, jak sám připouští, jí sice vůbec nerozumí, ale to mu nijak nebrání v tom, aby jim do ní zasvěceně hovořil.

Že poradci pracují velmi tvrdě, a hlavně pořád, měl jsem tu čest se přesvědčit osobně, během jedné dovolené, kterou jsem s Jindřichem a několika dalšími známými strávil. Nedbaje na to, že je na dovolené, přispěchal Jindřich promptně se stručným zhodnocením všech možných variant, kdykoliv se objevil sebemenší problém k řešení. Konečně rozhodnutí sice nikdy učinit nechtěl, řka, že on je pouze od toho, aby řešení navrhol a analyzoval, zatímco odpovědnost za jejich provedení nese vždy klient, ale i tak vnášel svými poradenskými vstupy do všech diskusí, jindy značně emocionálních a chaotických, velmi důvěryhodné názory.

Například spory o volbu trasy z místa A do místa B ukončil jeho matematický výpočet, podle kterého sice byla první varianta o 257,5 km delší, ale zato vedla vesměs po dálnicích, zatímco druhá, kratší cesta by po klikatých horských silnicích nejisté kvality trvala možná i o dvě až tři hodiny déle. Ve snaze ušetřit čas vydali jsme se delší trasou, kterou jsme zdolali v čase o dvě a půl hodiny delším než vypočteném, protože dálnice byla kvůli havárii ucpaná.

Nebo jsme se hádali, zda je vhodnější nejprve postavit stany a až poté uvařit večeři, či naopak. Jindřich na základě rychlosti větru, vlhkosti vzduchu a průměrného množství srážek za stejné období loňského roku přišel s názorem, že pršet nezačne dřív než za dvě hodiny, a to z oblačné fronty přicházející od jihu. Přesvědčení jeho exaktním

přístupem, pustili jsme se do přípravy večeře, avšak za necelou půlhodinku, když se vítr náhle obrátil a přinesl liják ze severu, jsme Jindřichovi i exaktnímu přístupu hlasitě spílali. Promoklý Jindřich pak všem vysvětloval, že jeho prognóza byla založena na předpokladu ceteris paribus, tedy že ostatní proměnné budou neměnné (vysloviv to, sám uznal, že je to blbost).

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

Poradenské sklony se u Jindřicha projevovaly i v detailech. Při sestavování jídelníčku na příslušný den srovnával kalorickou hodnotu navrhovaných pokrmů s předpokládanou fyzickou zátěží. To mi, přiznávám, ne vždy přišlo vhod – jednou jsem třeba měl obrovskou chuť na párky, ale Jindřichova komparativní analýza ukázala, že párky by bylo lépe o tři dny odložit, až přijdou fyzicky náročnější výstupy, a prozatím by vzhledem k dlouhým přesunům autem stačily nízkokalorické müsli tyčinky; dámská část výpravy mě na základě Jindřichova rozboru přehlasovala. Nebo mi Jindřich jednou ráno prozradil, že bych mohl při mytí nádobí ušetřit dva zbytečné pohyby, kdybych si houbičku nechával uvnitř ešusu, do kterého točím vodu, a neházel ji tam až po natočení vody.

Jeho poradenský chtíč se nezastavil ani před sférou velmi soukromou – přemítal jsem si takhle jednou nad ránem, zda mám postupovat složitou proceduru opouštění spacího pytle, stanu a návštěvy kempového záchodu, nebo zda to už vydržím do budíčku. Toho času rovněž bdící Jindřich nelenil a vypočetl, že tolik jsem toho předchozí večer zase nevyopil, v močovém měchýři bych měl mít ještě nemalou rezervu, a do rána že zbývá nedlouho, tudíž vydávat se na záchod hned by nebylo rentabilní. Asi udělal někde chybu v desetinné čárce, protože za půl hodiny jsem už musel.

Musím přiznat, že jsem si během dovolené na exaktní vyhodnocování každé situace velmi rychle zvykl, a trochu jsem z toho i zlenivěl. A tak si tu vzpomínám, nevěda, jak tohle vyprávění důstojně vypointovat, že Jindřich by mi určitě dokázal během pár minut předestřít několik možností – a to i přesto, že na gymnáziu míval ze slohů čtyřky a že mi v SMSkách opakovaně píše, že má v práci auto, a může mě tedy domů „svést“.

Milan Janáček

obrazy, grafiky, ilustrace

Jdu z výstavy Milana Janáčka, kterou mu uspořádala Oblastní galerie v Liberci k sedmdesátinám, a říkám si, s trochou trpkosti, kdy už bude naše regionální hvězda konečně objevena v celostátním měřítku. Myslím, že za malíře a grafika Janáčka mluví jeho obrazy a grafiky, takže místo poloamatérského vystižení díla radši uvedu pár vzpomínek a subjektivních postřehů.

S Milanem jsem se seznámil někdy v roce 1979, kdy jsem začal nosit redaktorovi Severočeského nakladatelství rukopisy svých povídek, a Milan mě utěšoval, že redaktor Olda Škrbel má sice pravdu, že takhle by to vyjít nemohlo, ale ať si z toho nic nedělám. Jednu dobu mě těšilo dělat koláže, o výtvarné umění jsem se zajímal. Když jsem se zeptal, kdo namaloval zajímavý monochrom na stěně redakce, Milan své dílo s potěšením zapřel. Až za půl roku jsem zjistil, že není jen technický redaktor, ale také grafik a malíř. Podobné překvapení jsem zažil, když se zmínil, že bych se mohl přijít podívat na představení amatérů. Hrál pod režijním vedením Ivana Řezáče s Kamilem Halbichem Doktora Burkeho. Pak několik let profesionálně hrál v libereckém Divadle F. X. Šaldy. Divadelní řemeslo měl naučené z dlouhých let na ochotnických scénách. I vedle profesionálních herců byl na scéně vidět, trochu připomínal Su-

chařípu. Hovory o tom, jak vytváří divadelní role, nesnášel. Také nikdy nevysvětloval, jak přišel na náměty svých obrazů či grafik. Nakonec hraní kvůli malování nechal.

Napadá mě porovnání s jeho kamarádem Vladimírem Komárkem. Oba byli vtipnými vypravěči. Janáček je hledač, experimentátor. Janáčků je asi pět, Komárek je jednolitý, jedinečný, obměňoval asi dvacet třicet nějak uhranutých motivů a v malbě to podtrhl jakousi podivně umělou barevností, třeba růžovou nebo zelinkavou barvou. Komárkovy obrazy i grafiky lze okamžitě poznat. Vytvářejí nezvyklý, jedinečný svět.

U Milana Janáčka se vzájemně prolíná několik druhů zobrazování. Ilustroval na 130 knížek a u těch pohádkových objevuje zjednodušený, jasně barevný, pohádkový svět. Volná grafika a výtvarný doprovod básnických sbírek, to je výtvarná zkratka, abstrakce, která ale je superzjednodušením něčeho konkrétního. Čára není jen čarou, má nějaký význam, který teprve musíme najít. U Janáčkových pastelů je zřetelné poučení od impresionistů, například aplikoval jejich práci se světlem. Vedle abstraktní grafiky je Milan Janáček jedinečný ještě ve dvou směrech. Řada jeho olejů je spojkou mezi krajinomalbou a lyrickou abstrakcí, chvílemi je to ještě krajina, viděná shora, z letadla, čtverce polí vojtěšky a zlatého obilí, a k tomu jsou přidány další abstraktní prvky. Janáček je málokde klasický krajinář, ale používá přírodních barev. Je to znak, nebo shora viděný lán trávy nebo žita? A placatou krajinu dětství, jižní Čechy, dál zpracovává, dodává do „mapy“ nové prvky.

Přírodní barevnost uplatňuje i v geometrické abstrakci. Je to přechod od krajiny jeho dětských jižních Čech, viděné jako z letadla, k pohrávání si s akrylovými barvami, k hledání barevného souzvuku. Zdá se to být čistá malba, bez nějakého literárního podtextu, s jasnými, rovnými barvami. Přesto řada jeho abstraktních barevných kompozicí působí jaksí konejšivě.

Když si vezmeme nejznámější představitele jeho generace, ať je to Medek, Dlouhý, Vožniak nebo Sion, jsou to obrazy protestující, úderné, plné emocí a vzruchu.

Janáček není kontestátor, revolucionář, který by svými malbami bojoval, chtěl něco změnit. Hledá harmonii, vnitřní klid a souzvuk. Také nemohl dlouhá léta vystavovat, ale nějak to ve svém díle přešel.

Milan Janáček jednou navrhuje betlém inspirovaný Českým rájem, podruhé ilustruje pohádky, potřetí zkoumá souvislosti mezi barvami nebo z něj nějak intuitivně vyjede křivka, čára, aniž by tušil, co znamená, a už vůbec neuvažuje, jestli by měla mít nějaký skrytý význam. Myslím, že Milan Janáček je v českém malování něco jako Jaroslav Seifert v básnictví, objevovatel a opěvovatel všední krásy.

K výstavě byla vydána barevná publikace v tvrdých deskách, má 108 stran, zachycuje to nejdůležitější z jeho tvorby. Výstavu a katalog s předmluvou připravila Zuzana Štěpanovičová, další texty poskytli Roman Karpas a Miroslav Pacner.

Jeho slavnější, erupтивní kolegové rozčeřili stojaté vody reálného socialismu. Dnes se doba řítí vpřed a umění by také mělo poskytovat, co chybí, co nám schází. Klid, harmonii, vyrovnanost a pohodu. Proto myslím, že na opravdové objevení díla Milana Janáčka teprve dojde. I když je mu už sedmdesát.

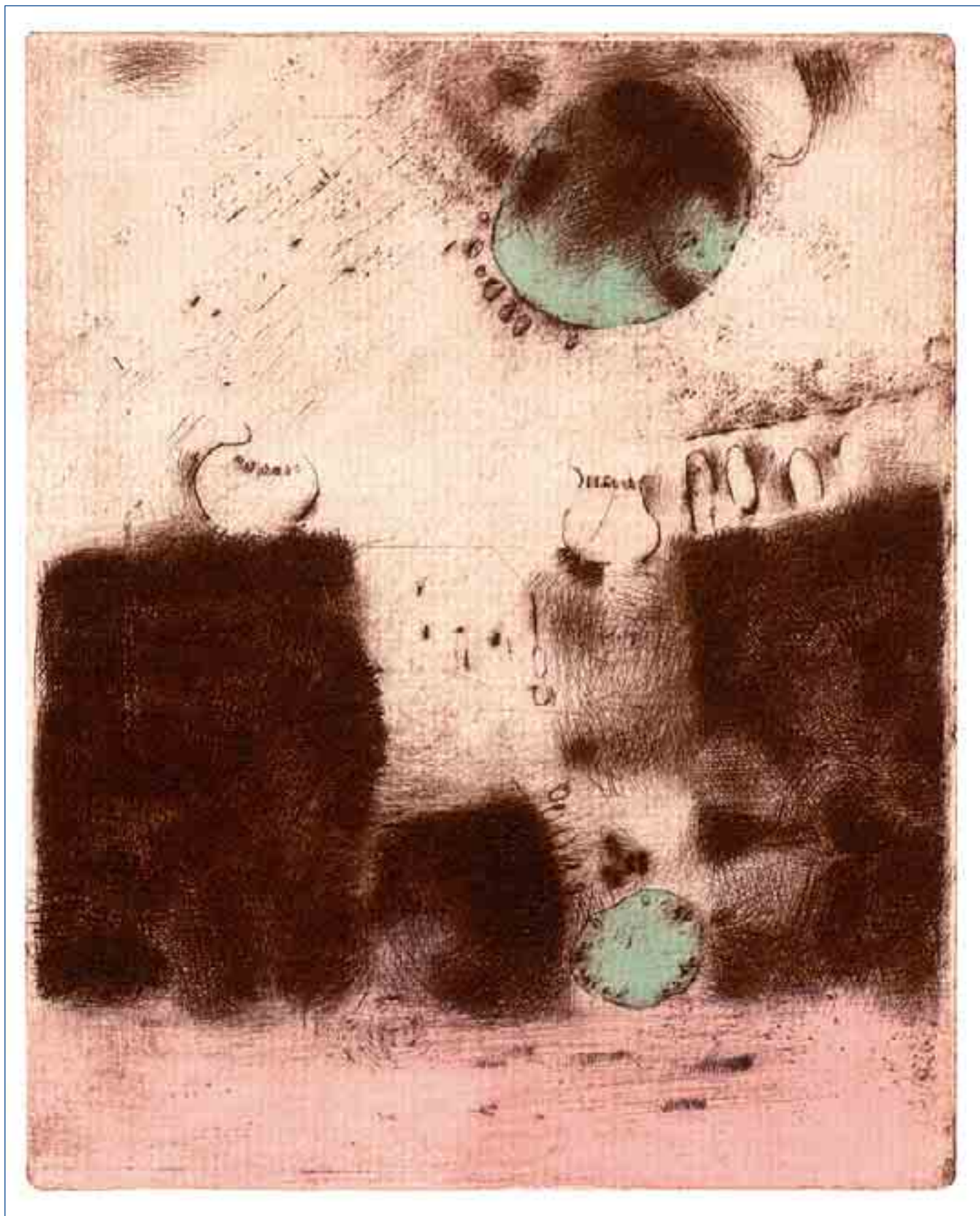
Otto Hejnic

Oblastní galerie Liberec, výstava potrvá od 28. června do 16. září 2007

**V příštím čísle (vychází 1. září 2007)
najdete:**

Obrázky Samuela Titěry

Básně Michaela Lorence

Čelisti jako náplast

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!